

Gestió empresarial i fiscalitat

Manuel Martínez Jiménez i Maria Teresa Montoliu Monfort

Empresa i iniciativa emprendedora

Índex

Introducció	5
Resultats d'aprenentatge	7
1 Gestió empresarial	9
1.1 Comptabilitat	9
1.1.1 Masses patrimonials	9
1.1.2 Usuaris de la comptabilitat	12
1.2 Anàlisi patrimonial i econòmica de l'empresa mitjançant els comptes anuals	12
1.2.1 Els comptes anuals. Comptes del Pla general de comptabilitat	13
1.2.2 Anàlisi patrimonial	14
1.2.3 Anàlisi economicofinancera	19
1.3 Pressupost de tresoreria	23
2 Fiscalitat i documentació bàsica	27
2.1 Els documents mercantils	27
2.1.1 La comanda	28
2.1.2 L'albarà	30
2.1.3 La factura	32
2.1.4 El rebut	34
2.1.5 La lletra de canvi	35
2.1.6 El xec	37
2.1.7 El pagaré	38
2.2 Les obligacions fiscals	40
2.2.1 Els impostos	40
2.3 La fiscalitat directa de les empreses	40
2.3.1 L'impost sobre la renda de les persones físiques (IRPF)	40
2.3.2 L'impost sobre societats	42
2.3.3 L'impost sobre successions i donacions	47
2.4 Estudi dels impostos indirectes i dels tributs municipals en les empreses	48
2.4.1 L'impost sobre el valor afegit (IVA)	48
2.4.2 L'impost sobre transmissions patrimonials i actes jurídics documentats	54
2.4.3 Els impostos especials	57
2.4.4 Els impostos municipals	58
2.4.5 L'impost sobre activitats econòmiques (IAE)	58

Introducció

L'empresa és una unitat econòmica que organitza la producció de béns i serveis. És una unitat bàsica de producció que contracta la compra de factors de producció per a l'elaboració dels seus productes i que ven els seus béns i serveis. Això fa que es relacioni amb els diferents agents econòmics en el mercat de factors, en el mercat de compravenda de béns i serveis produïts. També es relaciona amb diferents estaments de l'Administració pública com la Hisenda pública, la Seguretat Social i els ajuntaments, entre d'altres. Els documents mercantils reflecteixen els diferents tipus de relacions de l'empresa amb els seus proveïdors i clients. L'empresa està obligada a pagar impostos i a col·laborar amb la Hisenda pública.

En la unitat “Gestió empresarial i fiscalitat” treballarem els principals documents mercantils i fiscals que utilitza l'empresa en la seva relació amb els diferents agents econòmics. Tant aquells documents que tenen a veure amb la comptabilitat a l'empresa, com els documents relacionats amb l'activitat de gestió i els comercials de compravenda.

També introduïm els conceptes bàsics de la comptabilitat financera, com ara el registre de les transaccions mercantils en els llibres de comptabilitat i la presentació dels comptes anuals i l'anàlisi econòmica i financera d'aquests comptes anuals.

L'empresa i els agents econòmics que interactuen amb l'empresa, com ara clients, proveïdors, la Hisenda pública, la Seguretat Social, els bancs i d'altres, necessiten un sistema d'informació útil per a la presa de decisions. La comptabilitat és una eina perquè aquests agents prenguin les decisions d'una manera racional. La informació bàsica que necessiten els usuaris de la informació comptable es refereix a la situació patrimonial, econòmica i financera.

En aquesta unitat didàctica es pretén oferir un coneixement de la gestió empresarial, i també que obtingueu un coneixement general, però alhora concret, de la importància i la transcendència que tenen els tributs en la vida d'una empresa i de la societat en general.

Al principi és possible que trobeu alguns problemes pel que fa a termes que no heu sentit mai, o dels quals, tot i haver-los sentit, no sabeu el significat amb precisió. És molt important que domineu el significat d'aquests termes abans d'afrontar l'estudi en particular dels diferents impostos.

Resultats d'aprenentatge

En acabar la unitat, heu de ser capaços del següent:

1. Realitza activitats per a la constitució i posada en marxa d'una microempresa, seleccionant-ne la forma jurídica i identificant-ne les obligacions legals associades.
2. Realitza activitats de gestió administrativa i financera d'una microempresa, identificant-ne les obligacions comptables i fiscals principals i coneixent-ne la documentació.

1. Gestió empresarial

El conjunt de mitjans que necessita una persona física o jurídica per desenvolupar una activitat empresarial és el que anomenarem, genèricament **patrimoni**.

Patrimoni és el conjunt de béns, drets i obligacions, quantificables, que pertanyen a una persona física o jurídica.

Els **béns** són tot allò que serveix per satisfer una necessitat o per desenvolupar una activitat.

Els **drets** són el conjunt de crèdits a favor de la persona física o jurídica titular de l'empresa.

Les **obligacions** estan formades pel conjunt de deutes que l'empresa ha contret amb terceres persones.

$$\text{Patrimoni net} = \text{béns} + \text{drets} - \text{obligacions}$$

1.1 Comptabilitat

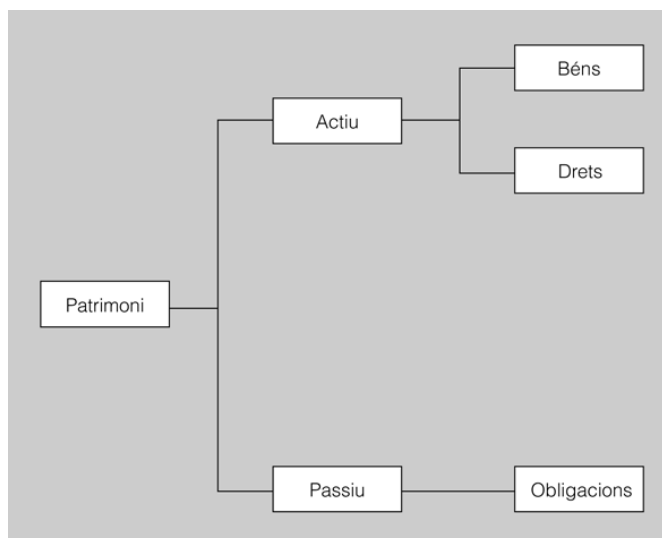
La **comptabilitat** és la ciència que estudia el patrimoni empresarial tant de forma estàtica (en un moment determinat del temps) com de forma dinàmica (estudi de les variacions al llarg del temps).

1.1.1 Masses patrimonials

La **massa patrimonial** és el conjunt d'elements patrimonials que són homogenis, és a dir, que tenen la mateixa significació econòmica o financera.

Com es mostra en la figura 1.1, en comptabilitat els béns i els drets de cobrament s'agrupen sota la denominació d'**actiu**, mentre que les obligacions constitueixen el **passiu exigible**.

FIGURA 1.1. Composició del patrimoni empresarial

L'equació fonamental de la comptabilitat és:

Total actiu = total passiu

Passiu total = patrimoni net + passiu exigible

El patrimoni net habitualment s'anomena *net patrimonial* o simplement *net*.

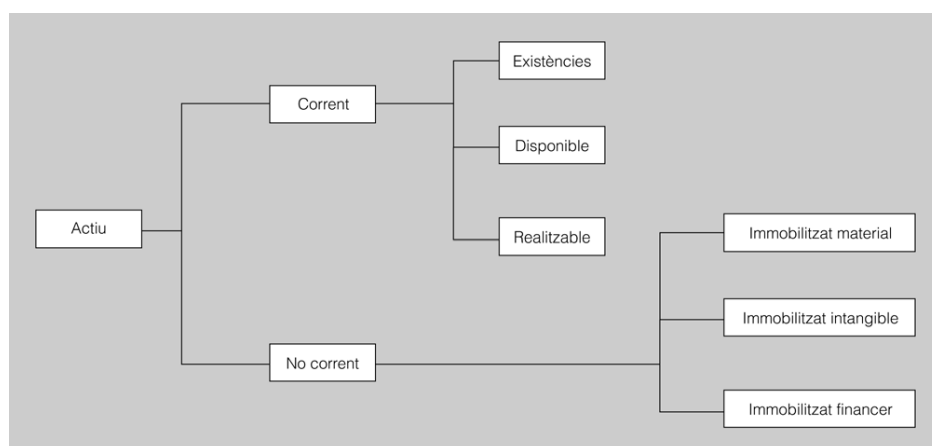
Actiu

Les empreses necessiten...

... tenir existències al magatzem que satisfan les seves necessitats organitzatives i econòmiques. Les seves principals funcions són: 1. Protegeixen l'empresa enfront de les variacions de preus. 2. Serveixen per aprofitar economies d'escala: si l'empresa compra quantitats elevades de productes, es pot beneficiar de reduccions de preus o costos. 3. Ajuden a organitzar la producció en empreses amb demanda estacional. Una empresa pot produir productes abans de necessitar-los i guardar-ne existències. 4. Proporcionen seguretat enfront de la incertesa del mercat.

L'actiu és el conjunt de béns tangibles i intangibles i drets que té una empresa i reflecteix les inversions o estructura econòmica de l'empresa. El passiu és l'origen dels fons o estructura financera de l'empresa (figura 1.2).

FIGURA 1.2. Composició de l'actiu

- **Actiu corrent.** L'actiu corrent comprendrà aquells elements que l'empresa espera vendre, consumir o realitzar en el transcurs del cicle normal d'explo-tació, aquells altres el venciment, alienació o realització dels quals s'espera que es produeixi en el termini d'un any, els classificats com a mantinguts per negociar. L'actiu corrent es divideix en:

- **Existències.** Actius propietat de l'empresa destinats a ser venuts sense transformació o bé transformats per l'empresa com ara mercaderies, matèries primeres, embalatges, envasos, material d'oficina o combustibles.
  - **Deutors comercials (Realitzable).** Drets de cobrament que es cobraran en un termini inferior a l'any com per exemple deutes de clients i deutors.
  - **Efectiu i altres actius (Disponible).** Diners a la caixa de l'empresa i en els saldos de comptes bancaris a curt termini.
- **Actiu no corrent.** Està compostat pels elements que possibiliten l'activitat productiva de l'empresa. Tenen caràcter de permanència. L'actiu no corrent es classifica en:
- **Immobilitzat material.** Són el conjunt d'elements d'ús durador que no estan destinats a la venda ni a ser transformats en altres productes, sinó a ser utilitzats per desenvolupar la seva activitat. Per exemple: terrenys i béns naturals, construccions, elements de transport, mobiliari, etc.
  - **Immobilitzat intangible.** Són el conjunt d'elements intangibles constituïts pels drets susceptibles de valoració econòmica. Per exemple: patents, marques comercials, formes especials de fabricació, drets de traspàs, programes informàtics, etc.
  - **Immobilitzat financer.** Està format per les inversions permanents en altres empreses.

Existències

Són els béns que posseeix una empresa per vendre'ls en la realització de la seva activitat ordinària d'explotació, o bé transformar-los o per incorporar-los al procés productiu.

El magatzem és l'espai físic on es guarden les existències per garantir la fluïdesa del procés productiu.

Passiu

El passiu està format pel conjunt de recursos financers obtinguts per l'empresa per al desenvolupament de les seves funcions i reflecteix l'origen dels fons o estructura financera de l'empresa. El passiu es classifica en:

- **Passiu no corrent.** Deutes amb un venciment superior a l'any. Per exemple: deutes amb proveïdors d'immobilitzat a llarg termini, préstecs rebuts amb un termini de devolució superior a l'any.
- **Passiu corrent.** Deutes amb un venciment inferior a l'any. Per exemple: deutes amb proveïdors d'immobilitzat a curt termini, préstecs rebuts amb un termini inferior a l'any, deutes amb proveïdors d'existències, subministraments i serveis amb un venciment inferior a l'any, deutes amb la Seguretat Social i amb la Hisenda pública.
- **Net patrimonial.** Són els recursos propis que té l'empresa. El Net patrimonial inclou comptes com Romanent, Capital, Reserves...

1.1.2 Usuaris de la comptabilitat

Un dels objectius de la comptabilitat és proporcionar informació econòmica als diferents usuaris.

Els usuaris interessats a conèixer la comptabilitat i l'anàlisi patrimonial i econòmic d'una empresa poden ser de molt diversa índole com per exemple altres empreses, socis, treballadors o administradors de l'empresa, clients, bancs, proveïdors, administracions públiques o altres empreses competidores.

Els socis de l'empresa utilitzen aquesta anàlisi per conèixer la marxa de l'empresa, decidir la política de repartiment de beneficis, esbrinar si és adient invertir o desinvertir en l'empresa i en quina mesura.

Desinvertir és retirar fons invertits en una empresa.

Als administradors els ajuda a conèixer el grau d'assoliment dels objectius de l'empresa.

Als clients els serveix per saber la capacitat de l'empresa per complir els seus compromisos pel que fa al lliurament dels subministraments.

Als bancs i als proveïdors els pot fer decidir la conveniència o no de concedir crèdits a les empreses, i als inversors, la conveniència o no de fer inversions en l'empresa.

1.2 Anàlisi patrimonial i econòmica de l'empresa mitjançant els comptes anuals

---

El patrimoni és el conjunt de béns, drets i obligacions d'una persona o empresa.

Les empreses analitzen la seva situació patrimonial, financera i econòmica per conèixer-ne la viabilitat, detectar els problemes i cercar solucions.

Pel que fa als problemes, principalment tenen a veure amb el següent: una estructura financera inadequada i una rendibilitat insuficient. L'estructura financera està formada pels diferents recursos que utilitza l'empresa per a l'adquisició dels béns que empra en la seva activitat. Els problemes més habituals són la falta de fons per fer front als deutes a curt

termini, una relació inadequada entre els diferents tipus de finançament i una garantia escassa dels seus deutes. Respecte a la rendibilitat, els problemes poden ser la proporció escassa de beneficis respecte al volum de vendes i al volum de fons propis (aportacions dels socis).

Quan es fa l'anàlisi cal tenir en compte el següent:

- a) La marxa de l'economia en el seu conjunt.
- b) El tipus de mercat en què opera: grau de competència.

- c) La marca de les empreses del sector.
- d) Els objectius que es proposa l'empresa.

1.2.1 Els comptes anuals. Comptes del Pla general de comptabilitat

Les empreses necessiten sistemes d'informació per prendre decisions de manera racional. Un d'aquests sistemes d'informació és la comptabilitat.

La **comptabilitat financera** és una branca de la comptabilitat que informa de la situació patrimonial, econòmica i financera de l'empresa.

Aquesta informació ha de ser fiable, rellevant, comparable i clara perquè sigui útil per avaluar els successos passats, presents i futurs. Aquests requisits s'aconsegueixen amb la normalització comptable, és a dir, donant unes normes que regulen la informació comptable. A Espanya la normalització comptable està recollida en el **Reial decret 1514/2007, de 16 novembre, pel qual s'aprova el Pla general de comptabilitat**.

Al tancament de l'exercici la comptabilitat financera presenta una informació síntesi de la situació financera, econòmica i patrimonial de l'empresa. Aquesta informació es denomina **comptes anuals**.

Segons el Pla general de comptabilitat, els comptes anuals són:

- **Balanç.** Informa de la situació patrimonial de l'empresa al tancament de l'exercici comptable.
- **Compte de pèrdues i guanys.** Informa del resultat obtingut durant un període i com s'ha originat.
- **Estat de canvis en el patrimoni net.** Informa de les variacions en el patrimoni net.
- **Estat de fluxos de tresoreria.** Informa de l'origen i utilització dels actius monetaris representatius d'efectiu i altres actius líquids equivalents.
- **Memòria.** Aquest compte completa, amplia i comenta la informació recollida en els altres comptes anuals.

El patrimoni net és la diferència entre els béns i drets i les obligacions d'una persona.

A l'hora de fer l'anàlisi patrimonial i econòmica, tindrem en compte el següent:

- a) Només utilitzarem els comptes de balanç i pèrdues i guanys.
- b) Adoptarem els models de balanç i comptes anuals que tradicionalment s'utilitzen per fer l'anàlisi.

1.2.2 Anàlisi patrimonial

L'empresari ha de mantenir l'equilibri entre el que li mana el cor i el que li mana el seny.

L'anàlisi patrimonial té com a objectiu general l'estudi de l'estructura dels béns, drets, obligacions i net patrimonial de l'empresa. El compte anual que recull aquesta informació és el balanç. Segons el dret, el patrimoni és el conjunt de béns, drets i obligacions d'una persona.

Per fer l'anàlisi patrimonial, tradicionalment s'ha utilitzat el model de balanç que es mostra en la figura 1.3.

FIGURA 1.3. Model de balanç

ACTIU	PASSIU
Actiu no corrent	Net patrimonial
material	
intangible	Passiu no corrent
financer	
Actiu corrent	Passiu corrent
existències	
deutors comercials (realitzable)	
efectiu i altres actius (disponible)	
TOTAL ACTIU	TOTAL PASSIU

Els béns tangibles són els béns que es poden tocar.
Exemple: una cadira.

Els béns intangibles són béns que no es poden tocar, però són susceptibles de valoració econòmica.

Exemple d'anàlisi patrimonial

Una empresa presenta els saldos de patrimoni següents:

TAULA 1.1.

Construccions	19.000
Elements de transport	7.000
Mobiliari	2.000
Equips processos informació (ordinadors)	482
Aplicacions informàtiques (programes)	70
Capital	10.000
Reserves	3.235
Resultat exercici	3.662
Existències	2.300
Clients	1.700

Proveïdors immobilitzat a llarg termini	7.045
Deutes entitats crèdits a llarg termini	6.853
Deutes entitats crèdit a curt termini	2.000
Caixa	390
Bancs	1.000
Proveïdors	1.147

La presentació segons el model tradicional de balanç és el següent:

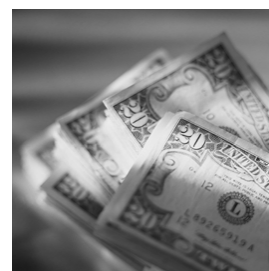
TAULA 1.2.

ACTIU NO CORRENT	28.552	NET PATRIMONIAL	16.897
Material	28.482	Capital	10.000
Construccions	19.000	Reserves	3.235
Elements de transport	7.000	Resultat exercici	3.662
Mobiliari	2.000		
Equip processos informació	482		
Intangible	70	PASSIU NO CORRENT	13.898
Aplicacions informàtiques	70	Proveïdors immovilitzats a llarg termini	7.045
ACTIU CORRENT	5.390	Deutes entitats crèdit a llarg termini	6.853
Existències	2.300	PASSIU CORRENT	3.147
Deutors comercials (Realitzable)	1.700	Deutes entitats crèdit a CT	2.000
Clients	1.700	Proveïdors	1.147
Efectiu i altres actius (Disponible)	1.390		
Caixa	390		
Bancs	1.000		
TOTAL ACTIU	33.942	TOTAL PASSIU	33.942

Finalitat de l'anàlisi patrimonial

La finalitat de l'anàlisi patrimonial és saber el següent:

- Si l'empresa pot pagar els seus deutes a curt termini que es recullen en el passiu corrent amb els recursos monetaris generats per l'actiu corrent. Els diners que s'han de pagar a curt termini es generen a curt termini. Una empresa que té un valor superior dels pagaments que els cobraments a curt termini tindria problemes.

És molt important que les empreses generin diners per poder pagar els seus deutes.

- Si l'empresa és solvent. Té suficients béns en l'actiu per garantir els deutes. Una empresa pot tenir problemes per pagar els seus deutes, però pot tenir béns suficients per respondre.
- Si la proporció entre les aportacions dels socis i els deutes és l'adient.
- Si la proporcionalitat entre deutes a curt termini i deutes a llarg termini és adient. Una empresa que té més deutes a curt termini que a llarg termini té un deute mal estructurat en el temps.

La solvència és l'existència de béns que garanteixen el pagament d'un deute.

Estructura dels recursos que té l'empresa per finançar les seves inversions. Està representada en el passiu del balanç.

Instruments d'anàlisi patrimonial

Si s'utilitzen diferències i les proporcions entre les diferents masses patrimonials es poden analitzar els balanços per esbrinar les qüestions anteriors. Els diferents instruments són:

1) El fons de maniobra ens dona informació sobre el grau d'adequació de l'estructura financera i les inversions fetes per l'empresa, ja que ens informa de la capacitat que té el passiu fix per finançar íntegrament l'actiu no corrent o immobilitzat (o fix) o, alternativament, de la capacitat que té l'actiu corrent per fer front a tots els deutes a curt termini de l'empresa.

Formes de calcular:

Actiu corrent (AC) - passiu corrent (PC)

Passiu no corrent (PNC) + Net patrimonial(Net)- actiu no corrent (ANC)

Quan $FM > 0$, l'empresa està equilibrada financerament.

Situacions del fons de maniobra:

a) Situació normal: fons de maniobra positiu (figura 1.4).

FIGURA 1.4. Fons de maniobra positiu

Actiu no corrent	Patrimoni net
Fons de maniobra (FM+)	Passiu no corrent
Actiu corrent	Passiu corrent

L'empresa està equilibrada financerament, té capacitat per tornar els deutes a curt termini amb la tresoreria i el cobrament que tindrà a curt termini.

b) Fons de maniobra negatiu: possible concurs de creditors (figura 1.5).

FIGURA 1.5. Fons de maniobra negatiu

Actiu no corrent	Patrimoni net
	Passiu no corrent
Fons de maniobra (FM-)	
Actiu corrent	Passiu corrent

L'empresa haurà de tornar a curt termini més diners que els que pot tornar en el mateix període, situació que es defineix com a suspensió de pagaments. Aquesta situació suposa la impossibilitat de tornar els deutes a curt termini.

c) Situació de fallida. L'empresa no pot fer front als seus deutes, fins i tot encara que vengui tots els béns que formen el seu actiu. El seu passiu exigible (deutes a llarg i curt termini) és superior al valor del seu actiu.

Suspensió de pagaments o concurs de creditors

Incapacitat de pagar els deutes amb la tresoreria fins i tot amb una situació patrimonial solvent.

Si recollim el balanç de l'exemple anterior:

Fons de maniobra = actiu corrent - passiu corrent

Fons de maniobra = 5.390 - 3.147 = 2243

Fons de maniobra = passiu no corrent + net patrimonial - actiu no corrent = 16.897 + 13.898 - 28.552 = 2.243

Aquesta empresa té equilibri financer. El fons de maniobra positiu demostra que pot pagar els seus deutes a curt termini amb els diners que té a tresoreria i amb els cobraments que tindrà a curt termini.

2) Ràtio de disponibilitat. Aquesta ràtio relaciona la tresoreria amb els deutes a curt termini.

Càlcul: Efectiu i altres actius líquids / passiu corrent

Interpretació: com més petita és aquesta ràtio, més problemes tindrà l'empresa a l'hora de fer els pagaments. Si és molt gran, no tindrà massa problemes pels deutes a pagar a curt termini. En tot cas, cal que la ràtio sigui menor que 1.

Ràtio: És un quocient entre magnituds que tenen relació i que, per tant, poden ser comparades, ja siguin en tant per 1, o percentatges (%)

Continuem amb l'exemple:

Ràtio de disponibilitat:

RD = Efectiu i altres actius líquids / passiu corrent = 1.390 / 3.147 = 0,44

3) Ràtio de tresoreria (acid test). Aquesta ràtio relaciona la tresoreria amb els deutes a curt termini.

Càlcul: (Efectiu i altres actius líquids + deutors comercials) / passiu corrent

Interpretació: els valors ideals estan entre 0,8 i 1

Continuem amb l'exemple:

Ràtio de tresoreria:

$$RT = (\text{Efectiu i altres actius líquids} + \text{deutors comercials}) / \text{passiu corrent} = (1.390 + 1.700) / 3.147 = 0,98$$

4) Ràtio de liquiditat. Aquesta ràtio recull el concepte de fons de maniobra en forma de quocient.

Càlcul: actiu corrent / passiu corrent

Interpretació: cal que sigui superior a 1; el valor ideal s'acostuma a situar entre 1,7 i 1,9.

Continuem amb l'exemple:

Ràtio de liquiditat:

$$RL = \text{actiu corrent} / \text{passiu corrent} = 5.390 / 3.147 = 1,71$$

5) Ràtio de solvència (o garantia). Capacitat real de l'empresa per satisfer els seus deutes, ja que la ràtio ens relaciona el valor dels béns i drets reals de l'empresa amb el seu exigible. Indica si l'empresa té patrimoni suficient per cobrir els seus deutes en cas que no els pugui pagar.

Càlcul: actiu / passiu corrent + passiu no corrent

Interpretació: cal que sigui superior a 1; un valor inferior indica una situació de fallida. Com més gran d'1 sigui, més garantia de cobrament tenen els creditors.

Continuem amb l'exemple:

Ràtio de solvència:

$$RS = \text{actiu} / \text{passiu corrent} + \text{passiu no corrent} = 33.942 / (13.898 + 3.147) = 1,99$$

El passiu exigible és la part del passiu que representa deutes.

---

6) Ràtio d'endeutament. Relaciona l'exigible total amb el passiu total. Calcula quina proporció hi ha entre els fons demanats a l'exterior i els fons aportats pels socis.

Càlcul: passiu corrent + passiu no corrent / passiu corrent + passiu no corrent + net

Interpretació: el valor d'aquesta ràtio no pot ser superior a 0,6; si ho és, l'empresa tindrà excés de deutes. Si és igual a 0,6 la situació és correcta. Si és menor que 0,6 no hi ha excés de deutes i l'empresa té massa fons propis.

Continuem amb l'exemple:

Ràtio d'endeutament

$$RE = \text{passiu corrent} + \text{passiu no corrent} / \text{passiu corrent} + \text{passiu no corrent} + \text{net} = (3.147 + 13.898) / 3.147 + 13.898 + 16.897 = 0,50$$

7) Ràtio d'estructura del deute. Calcula la composició del deute, indicant la proporció que representa el deute a curt termini respecte al total del deute.

Càlcul: passiu corrent / passiu corrent + passiu no corrent

Interpretació: com més petita és la ràtio, la qualitat del deute és millor. El deute a curt termini es considera de poca qualitat, ja que cal tornar-lo abans que el de llarg termini. Si la ràtio és elevada, el deute és de baixa qualitat, ja que domina el deute a curt termini.

Continuem amb l'exemple:

Ràtio d'estructura del deute:

RED = passiu corrent / passiu corrent + passiu no corrent =

= 3.147 / (13.898 + 3.147) = 0,18

1.2.3 Anàlisi economicofinancera

L'anàlisi econòmica té com a objectiu general l'estudi del resultat de l'empresa, la quantia, l'estructura, l'origen, l'evolució i les rendibilitats. El compte anual que recull aquesta informació és el compte de pèrdues i guanys. Aquest compte recull el resultat d'una empresa en un exercici comptable.

Per fer l'anàlisi econòmica utilitzarem el compte de pèrdues i guanys de Pla general de comptabilitat de 2008. En la figura 1.6 en podeu veure un model.

FIGURA 1.6. Model del compte de pèrdues i guanys

Compte de pèrdues i guanys abreujat corresponent a l'exercici acabat de 200x			
	Nota	(Deure) Haver	
		200X	200X - 1
1. Import net de la xifra de negocis			
2. Variació d'existències de productes acabats i en curs de fabricació			
3. Treballs fets per l'empresa pel seu immobilitzat			
4. Aprovisionaments			
5. Altres ingressos d'explotació			
6. Despeses de personal			
7. Altres despeses d'explotació			
8. Amortització de l'immobilitzat			
9. Imputació de subvencions de l'immobilitzat no financer i altres			
10. Excés de provisions			
11. Deteriorament i resultat per alienacions de l'immobilitzat			
A) RESULTAT D'EXPLOTACIÓ (1 + 2 + 3 + 4 + 5 + 6 + 7 + 8 + 9 + 10 + 11)			
12. Ingressos financers			
13. Despeses financeres			
14. Variació del valor raonable dels instruments financers			
15. Diferències de canvi			
16. Deteriorament i resultat per alienacions d'instruments financers			
B) RESULTAT FINANCER (12 + 13 + 14 + 15 + 16)			
C) RESULTAT ABANS IMPOSTOS (A + B)			
17. Impostos sobre beneficis			
D) RESULTAT EXERCICI			

Exercici comptable

Cicle de l'elaboració de la informació comptable. Normalment coincideix amb l'any natural.

Amortització

Imputació al resultat de l'exercici de les deprecacions dels béns de l'actiu no corrent per l'ús, el pas del temps o l'obsolescència.

Definicions de la terminologia del model de pèrdues i guanys:

- Import net de la xifra de negoci. Valor de les vendes de béns i serveis després de deduir-ne descomptes i devolucions.
- Variació d'existències de mercaderies, productes acabats i en curs de fabricació. Recull l'augment o disminució de les existències a l'acabament de l'exercici comptable respecte a la situació que hi havia a l'inici de l'exercici.
- Treballs fets per l'empresa al seu immobilitzat. Recull el valor dels immobilitzats fabricats per la mateixa empresa.
- Aprovisionaments. Recull les despeses per adquisicions d'existències.
- Despeses de personal. Retribucions al personal, quotes a la Seguretat Social a càrrec de l'empresa i altres despeses de caràcter social.
- Altres despeses d'explotació. Despeses no incloses en apartats anteriors.
- Amortització de l'immobilitzat. Valor de les deprecacions dels elements de l'immobilitzat durant l'exercici.
- Deteriorament i resultat per alienacions de l'immobilitzat. Pèrdues de valor no definitives de l'immobilitzat i beneficis o pèrdues en vendes de l'immobilitzat.
- Resultat d'explotació. És el benefici o pèrdua pels ingressos i pèrdues descrits anteriorment.
- Ingressos financers. Retribucions rebudes per cessions de fons monetaris a tercers en forma de dividends o interessos per participacions en el capital d'altres empreses o préstecs fets.
- Despeses financeres. Retribucions a tercers en forma d'interessos per préstecs rebuts.
- Resultat financer. És la diferència entre els ingressos i les despeses financeres.
- Resultat abans impostos. És la suma del resultat d'explotació més el resultat financer.
- Impostos sobre beneficis. És la quota de l'impost sobre societats.
- Resultat de l'exercici. És igual al resultat abans d'impostos menys l'impost sobre societats.

Finalitat de l'anàlisi economicofinancera

De totes les finalitats de l'anàlisi econòmica, només tractarem:

- L'anàlisi de la rendibilitat econòmica. Esbrina quina és la rendibilitat obtinguda pels béns propietat de l'empresa.

- L'anàlisi de la rendibilitat financera. Esbrina quina és la rendibilitat obtinguda pels fons propis de l'empresa.
- L'anàlisi de la rendibilitat de les vendes. Esbrina quina part de l'import de les vendes és resultat.

Instruments d'anàlisi economicofinancera

Per fer l'anàlisi econòmicofinancer s'utilitzen ràtios que relacionen diferents tipus de resultats amb diferents dades de l'activitat de l'empresa. Els principals instruments són:

1) Ràtio de rendibilitat econòmica. Informa sobre la rendibilitat de les inversions de l'empresa relacionant els resultats abans d'impostos i interessos amb l'actiu. Considerem que el benefici abans d'impostos i interessos coincideix amb el resultat d'explotació.

La rendibilitat econòmica es refereix al rendiment dels actius d'una empresa amb independència del finançament dels actius en un determinat període de temps. La rendibilitat econòmica es un indicador bàsic per jutjar la eficiència en la gestió empresarial, perquè és el comportament dels actius, amb independència del seu finançament, el que determina amb caràcter general que una empresa sigui o no rendible en termes econòmics. A banda, al no tenir en compte la manera com han estat finançats els actius, permetrà determinar si una empresa no rendible ho és per problemes en el desenvolupament de la seva activitat econòmica o per una deficient política de finançament.

Normalment és coneix amb el nom de ROA(return on assets).

Càlcul: benefici abans d'impostos i interessos (BAII) / actiu

Interpretació: aquesta ràtio relaciona la rendibilitat de les inversions en béns i serveis que ha fet l'empresa amb el resultat abans d'impostos i interessos. Cal que sigui positiva i com més gran millor. És molt important comparar l'evolució d'aquesta ràtio en el temps.

2) Ràtio de rendibilitat financera. Informa de la relació entre el benefici net i els fons propis o net patrimonial. Mesura el rendiment obtingut pels fons propis amb independència de la distribució del resultat. Per tant, es considera una mesura de rendibilitat més propera als accions o propietaris de l'empresa que la rendibilitat econòmica. Normalment és coneix amb el nom de ROE(return on equity). Considerem que els fons propis són el no exigible.

Càlcul: benefici net / patrimoni net

Interpretació : aquesta ràtio relaciona la rendibilitat de les aportacions dels socis amb el benefici net. Cal que sigui positiva i com més gran millor. És molt important comparar l'evolució d'aquesta ràtio en el temps.

Una rendibilitat financera insuficient suposa una doble limitació per l'accés a nous fons propis. Primer, perquè aquest baix nivell de rendibilitat financera és indicatiu

dels fons generados internament per l'empresa; i segon, perquè pot restringir el finançament extern

3) Ràtio de rendibilitat de les vendes. Informa de la relació entre els beneficis abans d'impostos i interessos amb les vendes de l'empresa en béns i serveis. És a dir, mesura la relació entre els beneficis i les vendes generades per l'empresa. Considerem que els beneficis abans d'impostos i d'interessos són el resultat d'explotació i les vendes, l'import net de la xifra de negoci.

Càlcul: benefici abans impostos i interessos (BAII) / vendes

Interpretació: aquesta ràtio relaciona el resultat d'explotació amb les vendes de l'empresa i cal que sigui positiva. És important la comparació amb altres empreses del mateix sector. Així com també un estudi de la seva evolució al llarg del temps.

Exemple d'anàlisi econòmica

Una empresa presenta l'anàlisi econòmica següent:

TAULA 1.3.

	Any 1	Any 2
Benefici abans impostos i interessos (BAII)	2.588	3.120
Benefici net	2.320	2.650
Actiu	33.942	34.520
Vendes	75.320	82.000
Patrimoni net o fons propis	16.897	17.250
 Rendibilitat econòmica = BAI / / actiu =	 7,62%	 9,04%
Rendibilitat financera = Benefici net / net patrimonial =	13,73%	15,36%
Rendibilitat vendes = BAI / vendes =	3,44%	3,80%

Suposem que els socis poden fer una inversió en deute públic sense risc el primer any amb una rendibilitat assegurada del 9% i el segon del 8%. La rendibilitat mitjana de les vendes del sector en que opera esta empresa és del 3.3%.

Interpretació:

- Rendibilitat econòmica: ha estat positiva en els dos exercicis i ha augmentat en el segon. Es pot dir que en termes econòmics aquesta empresa és rendible.
- Rendibilitat financera: els socis tant el primer com el segon any han tingut una rendibilitat superior a una inversió sense risc. Aquesta rendibilitat dels fons propis ha incrementat el segon any.
- Rendibilitat de vendes: ha augmentat molt poc el segon any. La rendibilitat de les vendes d'aquesta empresa està situada en la mitjana el primer any i una mica per sobre de la mitjana el segon any.

1.3 Pressupost de tresoreria

L'empresa necessita conèixer la previsió dels cobraments i pagaments que haurà d'efectuar en el curt termini. A partir de l'estudi de la previsió de cobraments i de pagaments l'empresa podrà saber les seves necessitats de finançament i el saldo de caixa previst.

El pressupost de tresoreria determina anticipadament la situació de liquiditat de l'empresa i per tant li permet anticipar-se als possibles problemes i buscar les fonts de finançament adients en cas necessari.

En el pressupost de tresoreria es tenen en compte els pagaments i cobraments estimats en el curt termini.

En la taula 1.4 teniu un exemple de pressupost de tresoreria mensual amb diferents dades. L'empresa pot modificar i adaptar les dades que consideri necessàries, ja que no es tracta d'un document amb format oficial.

No heu de confondre cobrament amb ingrés ni pagament amb despesa.

TAULA 1.4. Exemple de pressupost de tresoreria

	Mes 1	Mes 2	Mes 3
Cobraments			
Vendes			
Crèdits sol·licitats			
Interessos al compte bancari			
Subvencions			
Aportacions de l'empresari			
Altres ingressos			
Pagaments			
Compres			
Lloguer			
Despeses diverses			
Subministraments			
Impostos			
Sous i salaris			
Seguretat Social			
Flux net de caixa			
Saldo al començament de mes			
Saldo al final de mes			

Exemple comentat d'elaboració d'un pressupost de tresoreria

L'empresa MONPA, SA, ubicada a Castelló, es dedica a la comercialització de material per a la construcció. Aquesta empresa sap per les seves dades històriques que el 50% de les vendes es cobren en el mateix mes en què s'efectuen, i el 50% restant es cobra al

mes següent. El preu al qual compra les seves mercaderies és el 50% del preu de venda d'aquestes. El temps mitjà que transcorre entre la compra i la venda és 1 mes i l'empresa fa els seus pagaments un mes després de les compres.

La previsió de vendes és la que es mostra en la taula 1.5

TAULA 1.5. Previsió de vendes

Maig	Juny	Juliol	Agost	Setembre
10.000	20.000	20.000	20.000	20.000

A l'abril les vendes van ser de 20.000 €.

El local on fa la seva activitat habitual és propietat de l'empresa i paga una hipoteca mensual de 1.500 €.

L'evolució prevista per a les despeses dels pròxims 3 mesos és la mostrada en la taula 1.6

TAULA 1.6. Evolució prevista per a les despeses

Sous	6.000	6.000	6.000
Despeses varies	1.000	2.000	1.000

El saldo actual de tresoreria al final d'abril és de 10.000 €.

L'empresa MONPA, SA vol elaborar un pressupost de tresoreria per als mesos de maig, juny i juliol. Aquesta empresa ha fet un estudi estimatiu dels seus cobraments i pagaments per als mesos de maig, juny i juliol. Els cobraments i pagaments previstos per a aquestos mesos es mostren en la taula 1.7.

TAULA 1.7. Cobraments i pagaments previstos

	Maig	Juny	Juliol
Cobraments	15.000	15.000	20.000
Vendes abril	10.000		
Vendes maig	5.000	5.000	
Vendes juny		10.000	10.000
Vendes juliol			10.000
Pagaments	13.500	19.500	18.500
Compres	5.000	10.000	10.000
Hipoteca	1.500	1.500	1.500
Despeses diverses	1.000	2.000	1.000
Sous i salaris	6.000	6.000	6.000
Flux net de caixa	1.500	-4.500	1.500
Saldo al començament de mes	10.000	11.500	7.000
Saldo al final de mes	11.500	7.000	8.500

El primer que s'ha de fer és adaptar la plantilla del pressupost de tresoreria als mesos que es demana i després, escriure dins de cobraments i pagaments els conceptes que corresponen a l'empresa objecte de l'estudi.

Maig

Si el temps que transcorre entre la venda i la compra és d'un mes, això vol dir que les

mercaderies que es venen al maig es van comprar a l'abril.

Com que l'empresa fa els pagaments un mes després de les compres, les mercaderies comprades a l'abril (i que es venen al maig) es pagaran al maig.

El preu al què es compren les mercaderies és un 50% del preu de venda. Si per al maig hi ha una previsió de venda de 10.000 €, la previsió de compra de l'abril serà per valor de 5.000 €, que es pagaran al maig.

En la casella de previsió de pagament de compra del maig es posa 5.000 €.

Al mes de maig l'empresa també pagarà la hipoteca de 1.500 € mensuals i els sous del mes de maig, que són de 6.000 €.

Se sumen aquests tres conceptes i la previsió de pagaments del mes de maig és de 13.500 €.

Els cobraments previstos per al mes de maig seran el 50% de les vendes previstes per al maig, és a dir, el 50% de 10.000, que són 5.000 €. El 50% de les vendes de l'abril, que es cobren al mes següent (maig), això és, el 50% de 20.000, que són 10.000 €.

El total de cobraments previstos per al maig és de 15.000 €.

El flux net de caixa és la diferència entre els cobraments i els pagaments. Per tant, per al maig és de 1.500 €. Els pagaments han estat inferiors als cobraments.

L'empresa, al començament de maig, tenia un saldo a la caixa de 10.000 €; com que el flux net és de 1.500 €, el saldo que resta a la caixa al final de mes és de 11.500 €.

Juny

Si el temps que transcorre entre la venda i la compra és d'un mes, això vol dir que les mercaderies que es venen al juny es van comprar al maig.

Com l'empresa realitza els seus pagaments un mes després de les compres, les mercaderies comprades al maig es pagaran al juny.

El preu al qual es compren les mercaderies és un 50% del preu de venda. Si per al juny hi ha una previsió de venda de 20.000 €, la previsió de compra del maig serà per valor de 10.000 €, que es pagaran al juny.

A la casella de previsió de pagament de compra de juny es posa 10.000 €.

Al mes de juny l'empresa també pagarà l'hipoteca de 1.500 € mensuals. Així com els sous del mes de juny, que són de 6.000 €.

Se sumen aquests tres conceptes i la previsió de pagaments del mes de juny és de 19.500 €.

Els cobraments previstos per al mes de juny seran el 50% de les vendes previstes per al juny, és a dir, 50% de 20.000, que són 10.000 €. El 50% de les vendes de maig, que es cobren al mes següent, això és 50% de 10.000 que són 5.000 €.

El total de cobraments previstos per al juny és de 15.000 €.

El flux net de caixa per al juny és de -4.500 €. Els pagaments han estat molt superiors als cobraments.

L'empresa a començament de juny tenia un saldo a la caixa d'11.500 €, que és el saldo que quedava a final de maig. Com que el flux net és de -4.500 €, la previsió del saldo que quedarà a la caixa a fi de mes és de 7.000 €.

Això vol dir que l'empresa tindrà suficients diners a la caixa per fer front als pagaments del mes de juny.

Com que l'empresa ha fet un pressupost de tresoreria, s'ha anticipat que el flux de caixa del juny és negatiu, però que es compensa amb els diners a la caixa.

Si el saldo a fi de mes hagués estat negatiu l'avantatge d'haver fet el pressupost de tresoreria és que disposa de temps per buscar una solució, que pot ser intentar reduir despeses o incrementar ingressos, una font de finançament aliena (crèdits bancaris, etc.),

posposar pagaments, etc.

Per al mes de juliol els càlculs es fan seguint el mateix procediment que s'ha fet als mesos anteriors.

2. Fiscalitat i documentació bàsica

La creació d'una empresa implica fer tota una sèrie de tràmits i documents. També cal conèixer els principals impostos que afecten les empreses que duen a terme la seva activitat a Espanya i la documentació bàsica empresarial necessària per a la gestió diària de l'empresa.

2.1 Els documents mercantils

L'empresa empra tota una sèrie de documents en les relacions que té amb els socis, altres empreses i els organismes de l'Estat. La documentació bàsica s'utilitzarà en les operacions mercantils amb proveïdors i clients, i amb la Hisenda pública per a la liquidació i el pagament d'impostos.

La documentació mercantil utilitzada per l'empresa serveix per comunicar-se amb la resta dels agents econòmics (proveïdors, clients, Administració pública) i com a sistema de prova de la realització de les seves transaccions amb l'exterior.

Cada document mercantil reflecteix les diferents circumstàncies de la transacció que conté.

L'empresa, quan es relaciona amb els proveïdors, els clients o els bancs, utilitza tota una sèrie de documents anomenats *mercantils*. L'operació més utilitzada per l'empresa en el tràfic mercantil és la compravenda.

La **compravenda** és un contracte en el qual el venedor s'obliga a entregar una cosa a un comprador a canvi del pagament d'un preu.

Factor de producció

Recurs utilitzat per a la producció de béns com matèries primeres, maquinària o mà d'obra.

El client és el comprador de béns de l'empresa.

El proveïdor és el subministrador de béns a l'empresa.

Les fases bàsiques del procés de la compravenda són:

1. El comprador fa la comanda.
2. El proveïdor lliura la mercaderia.
3. El proveïdor comunica la quantitat a pagar.
4. El client paga la factura.
5. El client rep un justificant del pagament.

Com a conseqüència d'aquest procés, apareixen uns documents mercantils. Els més utilitzats són:

- Comanda.

- Albarà.
- Factura.
- Rebut.
- Lletra de canvi.
- Xec.
- Pagaré.

NIF

Número de vuit dígit que coincideixen amb el document nacional d'identitat de l'individu, seguit d'una lletra, que es dona a cada contribuent per controlar les seves activitats econòmiques.

2.1.1 La comanda

El departament de compres és l'encarregat de gestionar i controlar les comandes i el responsable d'aconseguir les millors condicions de compra per a l'empresa. Les comandes es poden fer amb un imprès del comprador, un imprès del venedor, una carta comercial de comanda, telèfon, fax, NIF, Internet.

La **comanda** és la petició de compra que fa un client a un proveïdor per tal que aquest li subministri els béns i serveis demanats.

FIGURA 2.1. Model de comanda

Número de comanda:

Nom comprador: DNI/NIF:

Adreça: Població: CP:

Telèfon:

Nom proveïdor: DNI/CIF:

Adreça: Població: CP:

Telèfon:

Condicions de pagament:

Data de lliurament:

Adreça de lliurament:

Quantitat	Article	Preu unitari	Total
TOTAL			

Pagament de despeses i assegurances de transport:

Signatura

.....

d..... de .....

En la figura 2.1 teniu un exemple de model de comanda. La comanda no és un model oficial i, per tant, l'empresa pot utilitzar el model que cregui més adient en funció de les característiques de l'entorn, les mercaderies que compri i de les seves necessitats.

Cada model de comanda ha d'incloure com a mínim les dades següents:

- Dades del comprador.
- Dades del venedor.
- Productes demanats (quantitat i tipus d'article).
- Número de referència de la comanda.

Exemple de comanda

L'empresa KLIPPAN, que es dedica a la compravenda de mobiliari d'oficina, fa una comanda de taules al seu proveïdor, l'empresa IRAN.

Dades de KLIPPAN:

- NIF: A-574938750
- Adreça: carrer Maura, 7, 08003 Barcelona
- Telèfon: 93.456.33.45

Dades d'IRAN:

- NIF: A-89335353
- Adreça: carrer Roure, 23, 08009 Barcelona
- Telèfon: 93.345.34.78

Comanda:

- 10 taules PILBO a 120 euros/taula
- 15 taules RIAN a 100 euros/taula
- IVA tipus 21%

El pagament es farà a 30 dies. Els costos de transport són a càrrec del venedor. Es lliurarà a l'adreça que consti com a domicili social de l'empresa. Data de la comanda: 13.02.XX. Data de lliurament: 27.02.XX. Número de comanda: 4532.

En la figura 2.1 es mostra el model de comanda i en la figura 2.2 la comanda que l'empresa KLIPPAN envia al seu proveïdor.

FIGURA 2.2. Comanda de l'empresa KLIPPAN al seu proveïdor

Número de comanda:.....4532.....

Nom comprador: KLIPPAN DNI/NIF: A-574938750

Adreça: carrer Maura, 7 Població: Barcelona CP: 08003

Telèfon: 93.456.33.45

Nom proveïdor: IRAN DNI/CIF: A-89335353

Adreça: carrer Roure, 23 CP: 08009

Telèfon: 93.345.34.78

Condicions de pagament: a 30 dies des de la recepció del gènere

Data de lliurament: 27.02.XX

Adreça de lliurament: la mateixa

Quantitat	Article	Preu unitari	Total
10	PILBO	120	1.200
15	RIAN	100	1.500
TOTAL			2.700

Pagament despeses i assegurances de transport: a càrrec del venedor

Signatura

Barcelona, 13 de febrer de 20XX

2.1.2 L'albarà

Quan el transportista lliura les mercaderies al comprador, fa entrega d'un document on detalla la quantitat i tipus d'articles. D'aquesta manera, el comprador pot verificar la correspondència entre el que ha demanat i el que li han lliurat. També serveix per indicar el treballador o treballadora que s'ha fet càrrec del gènere lliurat.

L'albarà és un document que elabora el venedor on detalla el gènere lliurat. Encara que no sigui un document mercantil obligatori, és un document molt habitual en les compravendes.

L'albarà s'utilitza com a document acreditatiu del lliurament de les existències als clients. Podem trobar diferents tipus d'albarà:

- **Valorat.** Descriu el gènere lliurat, els preus, descomptes, imports i impostos.

- **Sense valorar.** Només hi consta la quantitat de gènere i la descripció de la mercaderia.

Valorar és donar valor en diners.

En la figura 2.3 teniu un exemple de model d'albarà. No és un model oficial i, en conseqüència, l'empresa pot utilitzar el que cregui més adient en funció de les característiques de les mercaderies que ven.

FIGURA 2.3. Model d'albarà

Número d'albarà:.....

Nom comprador: DNI/NIF:

Adreça: Població: CP:

Telèfon:

Nom proveïdor:

Adreça: Població:

Telèfon:

Adreça de lliurament:

Quantitat	Article	Preu unitari	Total

Signatura client

.....

d..... de .....

Les empreses fan descomptes pel volum de compres i pel pagament immediat.

Cada model d'albarà ha de contenir com a mínim les dades següents:

- Dades del comprador.
- Dades del venedor.
- Productes lliurats (quantitat i tipus d'article).
- Número de referència de l'albarà.
- Signatura del responsable que rep els articles.

Exemple d'albarà

L'empresa KLIPPAN rep de l'empresa IRAN la comanda, que coincideix exactament amb el que havia demanat; el proveïdor lliura també l'albarà (figura 2.4).

FIGURA 2.4. Albarà de l'empresa IRAN

Número d'albarà:.....4562.....

Nom comprador: KLIPPAN DNI/NIF: A-574938750

Adreça: carrer Maura, 7 Població: Barcelona CP: 08003

Telèfon: 93.456.33.45

Nom proveïdor: IRAN DNI/CIF: A_89335353

Adreça: carrer Roure, 23 CP: 08009

Telèfon: 93.345.34.78

Adreça de lliurament: la mateixa

Quantitat	Article	Preu unitari	Total
10	PILBO	120	1.200
15	RIAN	100	1.500
TOTAL			2.700

Signatura client

Barcelona, 27 de febrer de 20XX

2.1.3 La factura

La factura és el document mercantil més important, ja que serveix de justificant i garantia legal de les compravendes. Els venedors estan obligats a emetre les factures quan fan les compravendes. La llei regula la forma de les factures.

La **factura** és un document expedit pel proveïdor i que rep el client en una operació de venda de gènere que recull la quantitat, els preus i les condicions de pagament de les mercaderies subministrades.

Totes les factures han de recollir com a mínim les dades següents:

- Número. Les factures s'han de numerar de manera correlativa.
- Nom i cognom o raó social de l'emissor, adreça i número d'identificació social.
- Nom i cognom o raó social del receptor, adreça i número d'identificació social.

- Descripció dels béns o serveis objecte de la factura.
- Contraprestació total de la transacció.
- IVA. Base imposable. Tipus. Quota.
- Lloc i data de l'emissió.
- Les societats han d'indicar les dades identificatives del Registre Mercantil.

El model de factura és lliure, sempre que hi constin les dades mínimes (vegeu-ne un model en la figura 2.5).

FIGURA 2.5. Model de factura

Número de factura:.....

Nom comprador: DNI/CIF:

Adreça: : Població: CP:

Telèfon:

Nom proveïdor: DNI/CIF:

Adreça: Població: CP:

Telèfon:

Quantitat	Article	Preu unitari	Tipus IVA	Total
Base imposable				
Tipus IVA				
Quota IVA				
TOTAL				

.....

d .....de .....

La quota és la base imposable per al tipus impositiu.

La base imposable és la suma de valor total dels béns sense incloure l'IVA.

Registrar és anotar una operació mercantil en un llibre.

Els empresaris estan obligats per la normativa que regula l'impost sobre el valor afegit a portar un llibre de registre de les factures emeses i un altre de les factures rebudes.

Exemple de factura

KLIPPAN, després de rebre els articles, rep la factura del seu proveïdor IRAN (figura 2.6). Totes les condicions pactades són respectades. Data de la factura: 01.03.10. Número de la factura: 56743.

FIGURA 2.6. Factura de l'empresa IRAN

Número de factura:.....56743.....

Nom comprador: KLIPPAN DNI/CIF: A-574938750

Adreça: : carrer Maura, 7 Població: Barcelona CP: 08003

Telèfon: 93.456.33.45

Nom proveïdor: IRAN DNI/CIF: A_89335353

Adreça: carrer Roure, 23 CP: 08009

Telèfon: 93.345.34.78

Quantitat	Article	Preu unitari	Tipus IVA	Total
10	PILBO	120	21%	1.200
15	RIAN	100	21%	1.500
Base imposable				2.700
Tipus IVA				21%
Quota IVA				567 €
TOTAL				3.267 €

Signatura

Barcelona, 01 de març de 20XX

2.1.4 El rebut

Hi ha diferents sistemes de justificar el pagament d'una factura com, per exemple, el justificant del pagament bancari, la constància del pagament en la factura i el rebut.

Segons el que s'acordi entre venedor i comprador, el pagament pot ser al comptat o ajornat. Els clients necessiten un document que justifiqui el pagament del seu deute; el document que fa aquesta funció és el rebut. El rebut és el document mercantil justificatiu del lliurament de diners com a pagament d'una factura o acompte sobre una futura compra.

Acompte és el lliurament de diners per compres futures.

El **rebut** és el document que dóna fe del valor, les condicions i les circumstàncies en què un pagament s'ha fet.

El rebut consta de diferents parts:

- El rebut consta de diferents parts:

- Capçalera: dades identificatives de l'emissor.
- Número.
- Identificació de qui fa el lliurament.
- Import expressat en lletres.
- Concepte pel qual es reben els diners.
- Lloc i data d'expedició.
- Signatura i segell de qui rep els diners.
- Import expressat en lletres i números.

La figura 2.7 representa un possible model de rebut. Cada empresa adaptarà el model de rebut a les seves necessitats.

FIGURA 2.7. Model de rebut

Número.....	Número.....
He rebut de.....	He rebut de.....
.....	
La quantitat de	La quantitat de:.....euros
.....euros	Per.....
Per.....	.....de.....de.....
.....	Són.....euros
.....de.....de.....	Segell i signatura

Aquest model de rebut va en un talonari. La part de l'esquerra és la matriu que queda al talonari i la part de la dreta es lliura al pagador.

2.1.5 La lletra de canvi

El venedor pot acordar amb el comprador l'ajornament del pagament de la factura. Un sistema de documentar aquest pagament és la lletra de canvi.

La **lletra de canvi** és un document mercantil pel qual una persona (lliurador) ordena a una altra (lliurat) el pagament d'una determinada quantitat de diners en una data i un lloc determinats.

El pagament de la lletra es pot fer a un tercer (prenedor), a qui el lliurador ha transmès la lletra de canvi.

Parts que intervenen en la lletra de canvi:

- **El lliurador:** és la persona creditora del deute que fa l'emissió de la lletra de canvi perquè el lliurat (deutor) l'accepti i es faci càrrec de pagar-la.
- **El lliurat:** és el deutor que ha de pagar el deute quan arribi la data del venciment. El lliurat pot acceptar o no l'ordre de pagament. Si l'accepta, quedarà obligat al pagament.
- **El prenedor:** és la persona que té en poder seu la lletra de canvi i que té el dret de cobrament. El prenedor també rep el nom de tenidor.
- **L'endossador:** és la persona que endossa una lletra a un tercer.
- **L'endossatari:** és la persona a favor de la qual s'endossa la lletra de canvi.
- **L'avalador:** és la persona que respon del pagament de la lletra.

El deutor és la persona que té una obligació de pagament pendent.

El creditor és la persona que encara no ha cobrat un dret de cobrament.

Els tràmits i les gestions més usals amb una lletra de canvi són els següents:

- **Acceptació de la lletra de canvi:** declaració del lliurat (deutor) per la qual assumeix l'obligació de pagar a qui tingui la lletra quan es compleixi el venciment. Per aquesta declaració el lliurat es converteix en acceptant.
- **Endossament:** declaració continguda en la lletra de canvi per la qual el lliurador (endossador) transmet el dret de cobrament a una altra persona (endossatari o prenedor). Aquesta adquireix els mateixos drets que tenia el lliurador. L'endossador respon del pagament davant de tots els que vagin adquirint la lletra amb posterioritat.
- **L'aval:** és la declaració per la qual una persona avaladora respon del pagament de la lletra de canvi si el lliurat no paga. Després, l'avalador en pot exigir el pagament al lliurat.
- **El protest:** és un acte notarial que serveix per acreditar que s'ha produït la falta d'acceptació o de pagament de la lletra de canvi.
- **Descompte de la lletra de canvi:** un banc pot avançar al prenedor de la lletra de canvi el dret de cobrament després de descomptar uns interessos en funció del temps que falta fins al venciment i unes comissions.

L'avalador és la persona que s'obliga al pagament d'un deute si el deutor no paga.

La lletra de canvi ha de complir uns requisits, que són els següents:

- La denominació de *lletra de canvi* en el mateix text del títol i expressat en el mateix idioma emprat en la redacció del document.
- L'ordre de pagar una suma determinada. Si la quantitat expressada en lletres és diferent de la quantitat expressada en nombres, prevaldrà la quantitat que està en lletres.
- Nom, cognom i adreça de qui ha de pagar.

- La data de venciment. Si no hi està indicada, se suposa a la vista.
- Lloc on s'ha d'efectuar el pagament.
- Nom i cognoms de la persona a qui s'ha de fer el pagament.
- Lloc i data d'emissió de la lletra de canvi.
- Signatura de qui emet la lletra de canvi.
- Signatura de qui accepta la lletra de canvi.

La lletra de canvi ha de tenir una forma específica: s'ha d'expedir en un imprès oficial o timbre emès per l'Estat. L'import estarà en proporció a la quantia del dret de cobrament.

La figura 2.8 representa el model oficial de lletra de canvi. Aquestes lletres són emeses per l'Estat i impreses per la Fàbrica Nacional de Moneda i Timbre.

FIGURA 2.8. Model de lletra de canvi

CLASE 14

0,06 €

hasta 24,04 €

0 A 0354543

Por esta letra de cambio pagará usted al vencimiento expresado a/Per aquesta lletra de canvi heu de pagar, al venciment expressat, a la cantidad de (importe en letra)/(congruència-hi la quantitat amb lletres)

Persona o entidad/Persona o entitat:
Dirección y oficina/Domicili o oficina:
Población/Població:

Acepto/Hi estic d'acord
Fecha/Data
(Firma)/(Signatura)

Cláusulas/Clàusules:
LIBRADO/LLURAT
Nombre/Nom:
Domicilio/Domicili:
Población/Població:
C.P./CP:

Librador/Lliurador/a:
(Firma, nombre y domicilio)/(Signatura, nom i domicili)

Provincia/Provincia:

No utilizar este espacio por estar reservado para impresión magnética/No utilitzar aquest espai, ja que està reservat per a la impressió magnètica

Venciment

Venciment és la data en què el deutor ha de pagar el nominal de la lletra. Si es paga en la data que es presenta per cobrar es diu que és venciment a la vista.

2.1.6 El xec

Un client pot pagar un deute amb els diners que té dipositats en el compte corrent d'un banc. El xec serveix perquè el deutor indiqui al banc que pagui a una persona una quantitat de diners.

El **xec** és un document mercantil pel qual un banc o entitat de crèdit s'obliga al pagament d'una determinada quantitat per l'ordre d'un dels seus clients i amb càrrec al compte bancari del client.

El xec ha de complir els requisits formals següents:

- La denominació de *xec* en el títol.
- El nom de qui ha de pagar o lliurat, que necessàriament haurà de ser un banc o entitat financera.

- Quantitat a pagar, que pot aparèixer expressada en euros o en moneda estrangera convertible admesa a cotització oficial. Si la quantitat expressada en lletres i la quantitat expressada en nombres no coincideixen, prevaldrà la quantitat escrita en lletres.
- Lloc de pagament.
- Data i lloc d'emissió.
- Signatura del lliurador.

El xec es pot cobrar des del moment en què es rep.

El banc o caixa pagarà el xec sempre que hi hagi fons en el compte del lliurador. Si no hi ha saldo suficient, el banc pot pagar parcialment amb el lí-

mit del saldo existent en el compte bancari. Els diferents tipus de xecs que hi ha són els següents:

- Xec conformat: el banc garanteix l'autenticitat de la signatura del lliurador i l'existència de fons en la quantia indicada en el xec.
- Xec barrat: el xec només pot ser abonat en el compte del beneficiari del xec.
- Xec nominatiu a favor d'una persona determinada: s'identifica el beneficiari amb el seu nom i cognom.
- Xec emès al portador: qualsevol persona pot cobrar el xec.

El xec es paga quan es presenta al banc per cobrar-lo.

En la figura 2.9 podeu observar un model de xec. Cada entitat bancària emet els seus propis xecs.

FIGURA 2.9. Model de xec

CAIXA CATALUNYA

0368-BARCELONA-TRAVESSERA DE GRACIA
SICILIA, 410
TEL. 902 42 55 42 / 93 2074658.
ESPAÑA (SPAIN)

CCC 2013 0368 24
IBAN ES68 2013 0368

ENTITAT | OFICINA | D.C. | NÚMERO DE COMPTE

EUR 7.656 €

Pagueu per aquest xec a HEDDA

Euros set mil six cents cinquante euro

BARCELONA 1er d Juliol de 2008
(La data cal consignar-la en lletres)

Sèrie 110 Núm.

356701342013 0368

2.1.7 El pagaré

Un client que vulgui pagar un deute amb càrrec en un compte corrent en una data futura amb la seguretat que fins llavors no se'n farà el càrrec pot lliurar al proveïdor un pagaré.

El **pagaré** és un document escrit amb el qual una persona es compromet a pagar a una altra una determinada quantitat de diners en una data acordada amb càrrec en un compte corrent.

El pagaré és un títol valor similar a la lletra de canvi. El creditor lliura la lletra de canvi i el deutor lliura el pagaré. Els pagarés poden ser al portador o endossables; és a dir, que es poden transmetre a un tercer i ser emesos per particulars, empreses o l'Estat.

El pagaré es paga en la data indicada en el pagaré.

Les parts que intervenen en el pagaré són les següents:

- **El lliurat:** és qui es compromet a pagar la suma de diners a la vista o en una data futura fixa o determinable. La figura del lliurat coincideix amb la del lliurador, que és aquell que emet el pagaré.
- **El beneficiari o tenidor:** és aquell a l'ordre de qui s'ha de fer el pagament de la suma de diners estipulada en el pagaré.
- **L'avalador:** és la persona que garanteix el pagament del pagaré.

L'avalador pot ser una persona o una entitat financera.

El pagaré ha de tenir els requisits següents (figura 2.10):

- La denominació de *pagaré*.
- El venciment o la data en la qual s'haurà d'abonar.
- L'import de la quantitat a abonar.
- El lloc en el qual cal efectuar el pagament.
- El nom de la persona a la qual cal efectuar el pagament.
- El lloc i la data de lliurament.
- La signatura del deutor.

FIGURA 2.10. Model de pagaré

Banco Santander C/ Azorín, 3		Codi compte client (CCC)			
Entitat	Oficina	DC	Núm. de compte		
0001	0001	22	0000000002		
Euros		#2.000#			€
Per aquest pagaré em comprometo a pagar el dia de venciment a Pedro Pastor Pastor					
Euros DOS MIL euros					
ALACANT	,	U	de	GENER	de DOS MIL DEU
(Lloc i data d'emissió en lletra)					
SÈRIE NÚM. 0.000		Jose Ripoll Ripoll			

2.2 Les obligacions fiscals

Els estats necessiten recaptar diners per poder finançar els serveis que donen als seus ciutadans. La forma més important d'aconseguir ingressos és obligar particulars i empreses a pagar impostos.

Logo de l'Agència Tributària espanyola

Un **impost** és una obligació de pagar determinades quantitats de diners que posa l'Estat a les persones per la realització de determinats fets econòmics i així obté ingressos per poder finançar la despesa pública.

2.2.1 Els impostos

Els impostos són els tributs mitjançant els quals les administracions públiques aconsegueixen la major part dels seus ingressos. Els impostos que tenen més incidència en l'empresa i que tractarem són:

- Impost sobre la renda de les persones físiques (IRPF).
- Impost sobre societats (IS).
- Impost sobre el valor afegit (IVA).
- Impost sobre activitats econòmiques (IAE).

2.3 La fiscalitat directa de les empreses

Els impostos directes són impostos que graven l'obtenció d'una renda per part d'una persona concreta, ja sigui una persona física o una persona jurídica. En tenim quatre de diferents: l'impost sobre la renda de les persones físiques (IRPF); l'impost sobre societats; l'impost sobre el patrimoni i l'impost sobre successions i donacions.

2.3.1 L'impost sobre la renda de les persones físiques (IRPF)

El més conegut dels impostos del sistema tributari espanyol és l'impost sobre la renda de les persones físiques.

L'impost sobre la renda de les persones físiques és un impost directe, personal -és a dir, té en compte les circumstàncies personals de cada subjecte passiu progressiu. Grava els rendiments nets obtinguts pels subjectes passius durant l'exercici, així com els guanys i les pèrdues patrimonials.

Article 1 de la Llei de l'IRPF

L'impost sobre la renda de les persones físiques és un tribut de caràcter personal i directe que grava, segons els principis d'igualtat, generalitat i progressivitat, la renda de les persones físiques d'acord amb la seva naturalesa i circumstàncies personals i familiars.

L'impost progressiu és el que incrementa la tarifa de l'impost en augmentar la base imposable.

Fet imposable

El fet imposable de l'IRPF és l'obtenció de renda per part del subjecte passiu. Alguns empresaris estan obligats a pagar pels seus beneficis empresarials a través de l'IRPF. Les rendes subjectes a aquest impost són:

El fet imposable és la conducta que obliga a pagar un impost.

- Rendiments del treball personal.
- Rendiments del capital immobiliari.
- Rendiments del capital mobiliari.
- Rendiments d'activitats econòmiques.
- Guanys i pèrdues patrimonials.

Subjecte passiu

Es consideren subjectes passius de l'impost les persones físiques que tenen la seva residència habitual al territori espanyol. L'IRPF grava la totalitat de la renda obtinguda pel subjecte passiu, amb independència del lloc on s'hagi produït. Per tant, es grava la renda mundial del contribuent, independentment que sigui espanyol o estranger. Les empreses subjectes a l'IRPF són:

El subjecte passiu és la persona física o jurídica obligada al pagament d'un impost.

- L'empresari o empresària individual.
- La societat civil privada.
- La societat civil pública.

Període d'imposició

El període impositiu coincideix amb l'any natural. En cas de mort del contribuent, el període impositiu finalitza el dia de la mort.

Components de la base imposable

- **Rendiments del treball:** són tots aquells rendiments íntegres -dineraris o en espècie- fruit del treball personal -sia mitjançant relació laboral o estatutària- que no puguin ser considerats com a rendiments d'activitats econòmiques.
- **Rendiments del capital immobiliari:** són tots aquells rendiments procedents de la propietat d'immoble que es derivin de lloguers.
- **Rendiments del capital mobiliari:** són tots aquells rendiments procedents d'elements patrimonials mobiliaris com interessos de comptes corrents, dividends de participacions en empreses, etc.
- **Rendiments d'activitats econòmiques:** són tots aquells rendiments que procedeixen del treball personal i/o del capital, sempre que suposin l'ordenació pròpia dels mitjans de producció i dels recursos humans, amb la finalitat de produir o distribuir un bé o servei.
- **Guanys i pèrdues patrimonials:** són totes les variacions del valor del patrimoni del subjecte passiu que produeixin una alteració en la composició d'aquest com a conseqüència d'una transmissió onerosa o lucrativa o de la incorporació de béns o drets al patrimoni del contribuent. En termes generals, s'integren a la base de l'estalvi les que provenen de la transmissió d'elements patrimonials.

Rendiment en espècie

El rendiment en espècie són retribucions que no són en diners com l'habitatge, el cotxe, les assegurances de vida, el xec menjador, etc.

2.3.2 L'impost sobre societats

La majoria de les empreses que tenen forma de societat tributen pels beneficis que obtenen per l'impost sobre societats.

L'impost sobre societats és l'equivalent a l'impost de la renda de les persones físiques per a les empreses.

L'impost sobre societats és un tribut de caràcter directe (és a dir, grava l'obtenció de renda), naturalesa personal (té en consideració les circumstàncies del subjecte passiu) i sintètic (no diferencia, en principi, segons la font o origen de la renda) que grava la renda de les societats i altres entitats jurídiques.

Com es desprèn de la seva definició, l'impost sobre societats grava l'obtenció de renda pel subjecte passiu, sigui quina sigui la seva font o origen.

El fet imposable

Com que aquest impost grava la renda de les societats i altres entitats jurídiques, el seu fet imposable és **l'obtenció de renda per part d'aquests subjectes**, sigui

quin sigui el seu origen. A més la renda és gravada tant si s'obté en diners com en espècie.

Subjecte passiu

Els subjectes passius de l'impost sobre societats són les persones jurídiques, excepte les societats civils i les comunitats de béns. No han de presentar declaració de l'impost sobre societats les administracions públiques i algunes fundacions.

Tributaran per aquest impost **totes les persones jurídiques** excepte les societats civils residents en territori espanyol, independentment del lloc on obtinguin les seves rendes, a més d'altres entitats reconegudes en l'article 7 de la llei de l'impost de societats.

També tributaran per l'impost de societats les empreses estrangeres que hagin obtingut rendes dins del territori espanyol.

La llei fixa tota una sèrie de persones jurídiques exemptes de tributar totalment o parcialment.

Persones jurídiques exemptes de l'impost de societats

- L'Estat, les comunitats autònomes i les entitats locals; com també els seus organismes autònoms.
- El Banc d'Espanya, els fons de garantia de dipòsits i els fons de garanties d'inversions.
- Les entitats públiques de la Seguretat Social.
- L'Institut d'Espanya i les institucions de les comunitats autònomes amb finalitats similars.

Persones jurídiques exemptes parcialment de l'impost de societats

- Les fundacions, els establiments, les institucions i les associacions amb caràcter no lucratiu.
- Les unions, les federacions i les confederacions de cooperatives.
- Els col·legis professionals, les associacions empresarials, les cambres oficials, els sindicats de treballadors i els partits polítics.
- Els fons de promoció de l'ocupació.
- Les mútues d'accidents de treball i malalties professionals de la Seguretat Social.

Base imposable

La base imposable es calcula a partir del resultat comptable, és a dir, com a diferència entre els ingressos i les despeses registrats en els llibres de comptabilitat de l'empresa. S'aplica uns ajustos al resultat comptable perquè els criteris de reconeixement d'ingressos i despeses són diferents de l'impost sobre societats i de les normes comptables.

- **Quota íntegra.** La quota íntegra resulta d'aplicar a la base imposable el tipus de l'impost sobre societats.

Normativa de l'IS

L'impost de societats es regula per:

- RD legislatiu 4/2004, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de l'impost de societats.
- RD 1777/2004, pel qual s'aprova el Reglament de l'impost de societats.
- Llei 35/2006, de modificació parcial de l'impost de societats.

Subjectes passius

Són:

- Les persones jurídiques, excepte les societats civils.
- Els fons d'inversió.
- Les unions temporals d'empreses.
- Els fons de capital risc.
- Els fons de pensions.

Es consideren residents en territori espanyol...

... les entitats següents:

- Les constituïdes conforme a les lleis espanyoles.
- Les que tenen el domicili al territori espanyol.
- Les que tenen la direcció efectiva al territori espanyol.

Llibres de comptabilitat

Els llibres de comptabilitat són:

- Llibre diari.
- Llibre major.
- Llibre d'actes.
- Llibre d'inventaris i comptes anuals.

$$\text{Base imposable} \times \text{tipus} = \text{quota íntegra}$$

- **Quota líquida.** La quota líquida resulta de restar determinades deduccions a la quota íntegra.

$$\text{Quota íntegra} - \text{deduccions} = \text{quota líquida}$$

- **Quota diferencial.** La quota diferencial resulta de restar les retencions, els pagaments a compte i els pagaments fraccionats a la quota líquida. És la quantitat de diners que l'empresa ha de pagar quan fa la declaració; si és negativa, la Hisenda pública li tornarà diners. El càlcul de la quota diferencial s'obté de la manera següent:

Deduccions

Les deduccions minoren la quota íntegra per diferents motius com la contractació de determinats tipus de treballadors o fer determinades inversions.

Quota líquida

- Retencions

- Pagaments a compte

- Pagaments fraccionats

= Quota diferencial a ingressar o retornar

Liquidació de l'impost sobre societats

Per al càlcul de la liquidació de l'impost sobre societats, s'han de fer les operacions següents:

Resultat comptable

+/- Ajustos extracomptables (positius i negatius)

- Exempcions per evitar la doble imposició internacional

- Deducció de fons de comerç financer internacional

- Deducció per inversions per a la implantació d'empreses a l'estranger

- Compensació de BI negatives procedents d'exercicis anteriors

= **Base imposable x tipus gravamen = quota íntegra**

- Deduccions per doble imposició interna de dividends

- Deducció per doble imposició internacional

- Bonificacions

= **Quota íntegra ajustada positiva**

- Deducció per inversions i creació d'ocupació

= Quota líquida

- Retencions i ingressos a compte
- Quota de l'exercici (a ingressar o retornar)
- Pagaments fraccionats

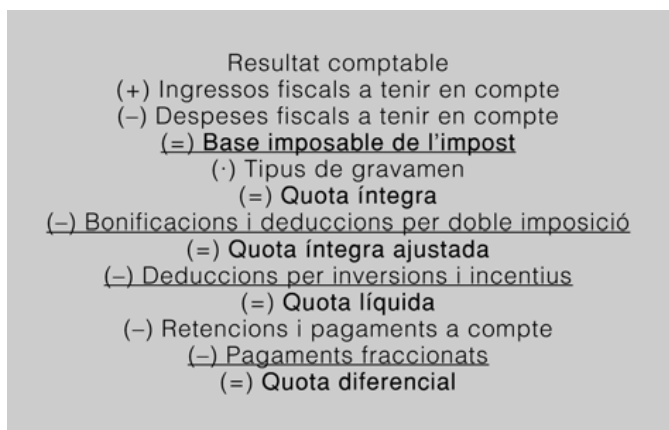
= Quota diferencial

- + Incrementos per pèrdua de beneficis fiscals gaudits en exercicis anteriors
- + Interessos de demora

= Líquid a ingressar o retornar

En la figura 2.11 podem apreciar l'esquema general de l'impost de societats, des que l'empresa recull tota la informació comptable fins que es determina, si és el cas, la quota a ingressar en l'Administració tributària.

FIGURA 2.11. Esquema general de la liquidació de l'impost de societats

Els tipus impositius

Hi ha diversos tipus impositius, encara que el **general** és el tipus impositiu del **30%**.

El **regim de la petita i mitjana empresa** (pime), és a dir, d'aquelles empreses amb facturació inferior a vuit milions d'euros, queda fixat en un **25%**, que s'aplicarà als primers 120.202,41 € de la seva base imposable, mentre que la part excedent tributarà al tipus general del 30%.

El tipus de gravamen de les entitats dedicades a l'exploració, investigació i explotació d'hidrocarburs és del 35%.

Bonificacions i deduccions

La política fiscal d'un país és un instrument que permet als seus governants influir en diversos aspectes per incentivar l'economia del país. En aquest sentit, les bonificacions que regula la llei de l'impost de societats són uns incentius

Període impositiu

En l'impost de societats, el període impositiu no ha de coincidir necessàriament amb l'any natural, com passa en altres impostos. Estarà en funció de l'exercici econòmic de l'entitat. Si bé no podrà ser superior a 12 mesos.

Ceuta i Melilla

La part de quota íntegra que correspongui a rendes obtingudes per empreses que operen a Ceuta i Melilla disposen d'una bonificació del 50%.

econòmics que l'Administració promou per tal que les empreses afavoreixin l'economia del país.

Així es creen bonificacions perquè les empreses inverteixin en determinades zones, com és el cas de Ceuta i Melilla.

També es creen bonificacions que afavoreixen l'activitat exportadora de determinades àrees de l'activitat productiva.

En la mateixa línia d'incentivar o protegir uns sectors determinats trobem les deduccions.

Deduccions previstes en la Llei de l'impost de societats

La llei preveu deduccions per incentivar la realització de determinades activitats, com són:

- Les activitats d'investigació.
- La internacionalització de les empreses, és a dir, que aquestes obrin oficines o representacions a l'exterior.
- Les inversions en béns culturals.
- Les inversions en formació professional.
- La creació de llocs de treball per a disminuïts.

La llei també té en compte i preveu la possibilitat que el subjecte passiu hagi de tributar pel mateix concepte més d'una vegada, tant en l'àmbit intern del país com respecte a d'altres estats. És el que anomena **deduccions per doble imposició**.

Terminis pagament fraccionat

Excepcionalment el Govern pot modificar els terminis de pagament. Així l'any 2008 es va ampliar el termini per efectuar el primer pagament fraccionat per tal de facilitar el compliment de les obligacions fiscals als contribuents afectats per l'entrada en vigor en el mateix any de la nova normativa comptable (reials decrets 1514 i 1515/2007), fins al dia 5 de maig.

Pagament fraccionat

Els primers 20 dies naturals d'abril, octubre i desembre les empreses han d'efectuar un pagament fraccionat a compte de la liquidació del període impositiu de l'impost.

Hi ha dues fórmules per fer els càlculs del pagament fraccionat:

1) Es pren com a referència l'últim pagament efectuat per l'empresa en el mateix mes però de l'any anterior. S'aplica el 18 % a la seva base a la vegada que es minoren les deduccions, bonificacions, retencions i ingressos a compte.

2) S'utilitza una fórmula progressiva:

- Pagament fraccionat d'abril (PFa) = $5/7$ tipus de gravamen base imposable
- Pagament fraccionat d'octubre (PFo) = $5/7$ tipus de gravamen base imposable - Pfa
- Pagament fraccionat d'octubre (PFo) = $5/7$ tipus de gravamen base imposable - (PFa + PFo)

Amb l'aplicació de la reforma per al 2008, els subjectes passius poden escollir el mètode de càlcul i fer el pagament per qualsevol de les dues fórmules anteriors, amb independència que siguin considerats o no grans empreses, i de l'opció que prèviament hagin pogut exercitar, com es feia abans de la reforma.

2.3.3 L'impost sobre successions i donacions

L'impost sobre successions i donacions és un impost que no té tan sols relació amb l'herència. Recull tres figures impositives ben diferenciades:

- La transmissió de béns o drets per herència o qualsevol mena de títol successori.
- L'adquisició de béns per donacions o de manera gratuïta i en actes *in-ter vivos*.
- La percepció de quantitats per contractes d'assegurances de vida.

1) El fet imposable. Està format pels béns o drets que formen l'herència o la donació subjecta a tributació. També pot estar format per les quantitats percebudes a partir de contractes d'assegurances de vida.

El termini de presentació de l'impost en el cas d'herències o de llegats és de sis mesos, a comptar des de la data de la defunció. El termini de presentació de l'impost a les donacions és d'un mes des de la data de l'acte.

2) El subjecte passiu. En les adquisicions *mortis causa* seran els beneficiaris; en les donacions i transmissions lucratives *inter vivos* són qui rep el bé o el dret; i, en les assegurances de vida, *els beneficiaris*.

3) La base imposable. En el cas de les successions és el resultat de minorar a tots els béns i drets del difunt les despeses efectuades amb motiu de la mort i les deduccions practicables. Es calcula segons la fórmula descrita.

Pròrroga del pagament en successions

Si en els primers cinc mesos, després de la defunció, es presenta una sol·licitud de pròrroga, s'amplia el termini de presentació de l'impost fins a sis mesos més. De tota manera, s'han d'abonar interessos pel període prorrogat.

Base imposable en el cas d'assegurances

Si es perceben quantitats procedents de contractes d'assegurances sobre la vida, la base imposable es correspon amb la quantitat total percebuda. Si el que es percep és una renda, la base és el valor actual de la pensió. El beneficiari pot sol·licitar el fraccionament del pagament en tants anys com percebi la pensió, si és temporal, o bé en quinze anys, si és vitalícia.

Base imposable (massa hereditària neta) = massa hereditària - despeses - deduccions + assegurances de vida

Massa hereditària = valor real dels béns i drets que constitueixen l'herència + 3% de la suma dels béns declarats (= l'aixovar domèstic del difunt) - 3% del valor cadastral de l'habitatge habitual (només si n'hi ha cònjuge sobrevivent) - (si n'hi ha) despeses pel litigi de l'herència, despeses de l'última malaltia, enterrament, funeral - càrregues o deutes del difunt (hipoteques, pensions...) + (si n'hi ha) assegurances de vida.

La base imposable en el cas de donacions és el valor net dels béns i drets adquirits. S'obté de minorar al valor real dels béns i drets adquirits, les càrregues i deutes que siguin deduïbles.

Múltiples donacions

Quan un donant fa diverses donacions a la mateixa persona dins el termini de tres anys, l'import de les donacions anteriors s'acumula a la que s'estigui liquidant per tal de calcular el tipus mitjà de gravamen de la donació.

4) La base liquidable. És el resultat d'aplicar a la base imposable les reduccions establertes en la Llei de l'impost.

5) La quota íntegra i la quota líquida. La quota íntegra es calcula a partir de la base liquidable, a la qual s'aplica l'escala de l'impost que sigui vigent. Per calcular la quota líquida es tenen en compte dos factors:

- La quantia del patrimoni preexistent.
- El tipus de parentiu que tingui la persona que hereta amb el difunt.

A partir d'aquestes dades s'aplica sobre la quota íntegra el coeficient multiplicador que correspongui.

2.4 Estudi dels impostos indirectes i dels tributs municipals en les empreses

Els impostos indirectes són els impostos que recauen sobre el consum, sia el consum d'un bé en particular o el consum de béns en general.

L'impost indirecte més important per a les empreses és l'impost sobre el valor afegit (IVA); darrere seu hi ha l'impost sobre transmissions patrimonials i actes jurídics documentats.

Són també importants en el trànsit mercantil els impostos municipals i un conjunt d'impostos especials que graven el consum en particular d'uns béns determinats.

2.4.1 L'impost sobre el valor afegit (IVA)

Una de les condicions per a l'entrada d'Espanya a la Unió Europea l'any 1986 va ser la introducció en el sistema fiscal de l'impost sobre el valor afegit (IVA).

Aquest tribut és neutral per a l'empresa, perquè no li suposa ni un ingrés ni una despesa. L'empresa paga l'impost quan compra béns i serveis i cobra l'impost quan ven béns i serveis. Cada trimestre paga a la Hisenda pública la diferència entre les quotes d'IVA repercutit i les quotes d'IVA suportat.

L'IVA és un tribut general de naturalesa indirecta que grava el consum de béns i serveis produïts o comercialitzats en el desenvolupament de les activitats empresarials o professionals.

Les característiques de l'impost sobre el valor afegit són les següents:

- És general perquè grava totes les fases del procés de producció i distribució de béns i serveis i, a més, perquè afecta tots els sectors econòmics.
- És indirecte perquè grava el consum. L'IVA és un impost sobre el consum, ja que afecta els particulars no pel que posseeixen ni pels ingressos que obtenen, sinó pel que gasten consumint.
- No té en compte la situació personal o familiar de la persona.
- És neutral perquè no suposa cap despesa ni ingrés per a l'empresari. L'empresari suporta un IVA per totes les adquisicions de béns i serveis. Quan l'empresari ven els productes, repercuteix un IVA.
- Està harmonitzat en l'àmbit comunitari. La normativa que regula l'IVA és similar a tota la Unió Europea.

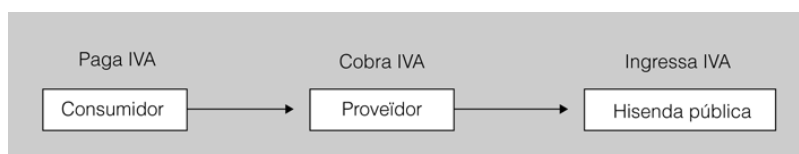
L'impost sobre el valor afegit (IVA) és un impost indirecte que grava el consum en general.

El territori d'aplicació de l'impost és tot l'Estat espanyol, excepte les Canàries, Ceuta i Melilla.

Paguem l'impost a la persona que ens ven el producte o que ens presta el servei. Aquesta persona únicament fa de recaptador de l'impost o d'intermediari ja que després estarà obligada a ingressar l'import de l'impost que li hem pagat a la Hisenda pública, com es pot apreciar en l'esquema de la figura 2.12.

Cal assenyalar que la persona que ens ven el producte o que ens presta el servei també ha suportat algun IVA quan ha comprat les matèries per elaborar el producte o per poder prestar el servei.

FIGURA 2.12. Esquema de la liquidació de l'impost sobre el valor afegit (IVA)

Exemple d'IVA

L'empresa Margarida perfums, SA calcula que el cost total de cada pot de perfum de 50 ml que fabrica és de 4,5 €. També ha calculat que per obtenir els beneficis anuals que tenia previst per al primer trimestre de l'any necessita incrementar el preu en un 20% (0,90 €), és a dir, el preu del pot de perfum de 50 ml serà de 5,4 €.

Però el preu de venda al públic de cada pot de perfum és de 6,53 €. La diferència entre el preu fixat pel fabricant i el preu de venda al públic rau en l'impost que està obligat a aplicar-li, que en aquest cas és un IVA del 21%: 1,13 €.

Les normes comunitàries prohibeixen l'existència de tributs sobre el total de negocis diferents de l'IVA, és a dir, està prohibida l'existència de tributs que es puguin recaptar en totes les fases del procés de producció i distribució dels productes, i només es grava el producte quan es consumeix.

Un impost està harmonitzat quan té característiques similars en diferents països.

Prestacions exemptes de pagar IVA

Són:

- L'assistència sanitària i les activitats d'assistència social, esportiva i cultural.
- L'educació en gairebé tots els seus àmbits.
- Algunes operacions financeres.
- Diverses operacions immobiliàries.
- Determinades exportacions.

Operacions subjectes a l'impost sobre el valor afegit

No totes les transaccions estan subjectes a l'impost sobre el valor afegit. Les transaccions subjectes a l'impost són:

- Els lliuraments de béns i les prestacions de serveis fets en l'àmbit d'aplicació de l'impost per empresaris o professionals a títol onerós, amb caràcter habitual ocasional, en el desenvolupament de la seva activitat empresarial o professional.
- Les adquisicions dins la Unió Europea.
- Les importacions de béns.

Exempcions de l'impost

Hi ha diverses situacions en què es té una exempció fiscal de l'impost sobre el valor afegit, és a dir, que no hi ha l'obligació de pagar aquest impost. Poden ser de dos tipus:

L'exempció fiscal és la situació en la qual no hi ha l'obligació de pagar un determinat impost.

- **Limitades:** el subjecte passiu no pot repercutir l'impost ni deduir-se les quotes d'IVA suportades en les adquisicions. Per exemple:
  - Serveis mèdics i sanitaris.
  - Serveis socials.
  - Educació.
  - Assegurances.
  - Operacions financeres.
- **Plenes:** el subjecte passiu no pot repercutir l'IVA, però es pot deduir les quotes suportades en les adquisicions.

Base imposable

La base imposable de l'impost sobre el valor afegit és l'import total de la contraprestació de les operacions subjectes. Està formada pels elements següents:

- Despeses generals com comissions, transports i assegurances.
- Tributs.
- Envasos i embalatges.

Tipus impositius

El tipus impositiu és el percentatge que s'aplica sobre la base imposable per calcular la quota.

Els tipus impositius -és a dir, el percentatge que s'aplica sobre la base imposable per calcular la quota en l'impost sobre el valor afegit- són:

La llei d'IVA distingeix tres tipus (Llei 37/1992, de 28 de desembre, modificada a 1 de gener de 2009 i posteriorment actualitzada pel Reial Decret Llei 20/2012, de 13 de juliol): en termes generals, quan més bàsica és una necessitat, menor IVA s'aplica.

Els tipus d'IVA vigents són:

- **Tipus general:** 21%. És el tipus que s'aplica per defecte.
- **Tipus reduït:** 10%. Aquest tipus s'aplica en els casos següents:
  - Lliurament de béns: productes alimentaris, aigua, materials per a activitats agrícoles, forestals i ramaderes, medicaments per a ús veterinari, aparells i material sanitari.
  - Prestació de serveis: transport de viatgers; hostaleria i restaurants, activitats agrícoles, forestals i ramaderes; neteja urbana; assistència social; fires i exposicions comercials; certes obres de construcció i rehabilitació d'habitatges.
- **Tipus superreduït:** 4%. Aplicable fonamentalment a aliments de primera necessitat (formatges, fruites, llegums, llet, pa), llibres, diaris i revistes, especialitats farmacèutiques per a ús humà, pròtesis i vehicles per a minusvàlids, habitatges de protecció oficial, i serveis de reparacions i adaptació de vehicles de minusvàlids.

Quota de l'IVA

El càlcul de la quota de l'impost sobre el valor afegit es fa amb la fórmula següent:

$\text{Base imposable} \times \text{tipus impositiu} = \text{quota}$

Funcionament

L'empresari està obligat a portar uns llibres on registrarà les operacions subjectes a l'IVA. Els llibres registre de l'IVA són:

- Llibre registre de factures rebudes.
- Llibre registre de béns d'inversió.
- Llibre registre de factures emeses.

Llibres comptables. Un dels llibres comptables més importants són els de l'IVA.

FIGURA 2.13. Model de liquidació de l'IVA

MINISTERIO DE ECONOMÍA Y HACIENDA

Agencia Tributaria

Teléfono: 901 33 55 33
www.agenciatributaria.es

Impuesto sobre el Valor Añadido
AUTOLIQUIDACIÓN

Modelo
303

Identificación (1)

Espacio reservado para la etiqueta identificativa

Devengo (2)
Ejercicio   Período

NIF Apellidos y Nombre o Razón social

¿Está inscrito en el Registro de devolución mensual (Art. 30 RIVA)? SI ☐ NO ☐

IVA Devengado

	Base imponible	Tipo %	Cuota
Régimen general	01 <input type="text"/>	02 <input type="text"/>	03 <input type="text"/>
	04 <input type="text"/>	05 <input type="text"/>	06 <input type="text"/>
	07 <input type="text"/>	08 <input type="text"/>	09 <input type="text"/>
Recargo equivalencia	10 <input type="text"/>	11 <input type="text"/>	12 <input type="text"/>
	13 <input type="text"/>	14 <input type="text"/>	15 <input type="text"/>
	16 <input type="text"/>	17 <input type="text"/>	18 <input type="text"/>
Adquisiciones intracomunitarias ..	19 <input type="text"/>		20 <input type="text"/>
Total cuota devengada (03 + 06 + 09 + 12 + 15 + 18 + 20)			21 <input type="text"/>

IVA Deducible

	Base	Cuota
Por cuotas soportadas en operaciones interiores corrientes	22 <input type="text"/>	23 <input type="text"/>
Por cuotas soportadas en operaciones interiores con bienes de inversión	24 <input type="text"/>	25 <input type="text"/>
Por cuotas devengadas en las importaciones de bienes corrientes	26 <input type="text"/>	27 <input type="text"/>
Por cuotas devengadas en las importaciones de bienes de inversión	28 <input type="text"/>	29 <input type="text"/>
En adquisiciones intracomunitarias de bienes corrientes	30 <input type="text"/>	31 <input type="text"/>
En adquisiciones intracomunitarias de bienes de inversión	32 <input type="text"/>	33 <input type="text"/>
Compensaciones Régimen Especial A.G. y P.		34 <input type="text"/>
Regularización inversiones		35 <input type="text"/>
Regularización por aplicación del porcentaje definitivo de prorata (sólo 4T o mes 12)		36 <input type="text"/>
Total a deducir (23 + 25 + 27 + 29 + 31 + 33 + 34 + 35 + 36)		37 <input type="text"/>

Diferencia (21 - 37)

38

Atributable a la Administración del Estado..... 39 %

Cuotas a compensar de periodos anteriores 40

Entregas intracomunitarias 41

Exportaciones y operaciones asimiladas 42

Operaciones no sujetas o con inversión del sujeto pasivo que originan el derecho a deducción 43

Exclusivamente para sujetos pasivos que tributan conjuntamente a la Administración del Estado y a las Diputaciones Forales. Resultado de la regularización anual.

44 euros

Resultado (40 - 43 + 45) 46

A deducir (exclusivamente en caso de autoliquidación complementaria):

Resultado de la anterior o anteriores declaraciones del mismo concepto, ejercicio y periodo 47

Resultado de la liquidación (46 - 47) 48

Compensación (4)

Si resulta 48 negativa consignar el importe a compensar

49 C

Sin actividad - ☐

Manifiesto a esa Delegación que el importe a devolver reseñado deseo me sea abonado mediante transferencia bancaria a la cuenta indicada de la que soy titular:

Importe: 50 D

Código Cuenta Cliente (CCC)

Entidad Sucursal DC Número de cuenta

Ingreso (7)

Ingreso efectuado a favor del Tesoro Público, cuenta restringida de colaboración en la recaudación de la AEAT de autoliquidaciones.

Importe: I

Código Cuenta Cliente (CCC)

Entidad Sucursal DC Número de cuenta

Complementaria (8)

Si esta autoliquidación es complementaria de otra autoliquidación anterior correspondiente al mismo concepto, ejercicio y periodo, indíquelo marcando con una "X" esta casilla.

☐ Autoliquidación complementaria

En este caso, consigne a continuación el número de justificante identificativo de la declaración anterior.

Nº. de justificante

Firma (9)

Lugar y fecha

Firma

Ejemplar para el sujeto pasivo

Cada trimestre l'empresari calcula el total de l'IVA repercutit i el total de l'IVA suportat amb la informació dels llibres de l'IVA. Quan l'IVA repercutit és superior al suportat, paga la diferència a Hisenda. Quan l'IVA suportat és superior al repercutit, la diferència es compensa. Al final de l'any si l'empresa té saldo a favor seu, pot demanar-ne a Hisenda la devolució o bé compensar els trimestres següents. En la figura 2.13 teniu un model de liquidació trimestral de l'IVA.

IVA suportat i repercutit

L'IVA suportat són les quotes de l'IVA que l'empresa paga en les seves adquisicions. L'IVA repercutit són les quotes de l'IVA que l'empresa cobra en les seves vendes.

FIGURA 2.14. Exemple de liquidació de l'IVA

Agencia Tributaria
Teléfono: 901 33 55 33
www.agencia tributaria.es

Impuesto sobre el Valor Añadido
AUTOLIQUIDACIÓN

Modelo 303

Identificación (1)

Espacio reservado para la etiqueta identificativa

Devengo (2) Ejercicio **2011** Período **3T**

NIF **A-45855555** Apellidos y Nombre o Razón social **BZPD, SA**

¿Está inscrito en el Registro de devolución mensual (Art. 30 RIVA)? SI ☐ NO ☒

Liquidación (3)

IVA Devengado

Base imponible	Tipo %	Cuota
01 50000 00	02 21	03 10500 00
04	05	06
07	08	09
10	11	12
13	14	15
16	17	18
19	20	
Total cuota devengada (03 + 06 + 09 + 12 + 15 + 18 + 20)		21 10500 00

IVA Deducible

Base	Cuota
22 15000 00	23 3150 00
24	25
26	27
28	29
30	31
32	33
34	35
36	37
Total a deducir (23 + 25 + 27 + 29 + 31 + 33 + 35 + 37)	
3150 00	

Diferencia (21 - 37) 38 7350 00

Atributable a la Administración del Estado 39 100 %

Cuotas a compensar de periodos anteriores 40 1200 00

Entregas intracomunitarias 42

Exportaciones y operaciones asimiladas 43

Operaciones no sujetas o con inversión del sujeto pasivo que originan el derecho a deducción 44

Exclusivamente para sujetos pasivos que tributan conjuntamente a la Administración del Estado y a las Diputaciones Forales. Resultado de la regularización anual.

Resultado (40 - 41 + 45) 46 6150 00

A deducir (exclusivamente en caso de autoliquidación complementaria): Resultado de la anterior o anteriores declaraciones del mismo concepto, ejercicio y periodo 47

Resultado de la liquidación (46 - 47) 48 6150 00

Compensación (4)

Si resulta 48 negativa consignar el importe a compensar 49 C

Sin actividad (5)

Sin actividad - ☐

Ingreso (7)

Ingreso efectuado a favor del Tesoro Público, cuenta restringida de colaboración en la recaudación de la AEAT de autoliquidaciones.

Importe: I 6150

Código Cuenta Cliente (CCC)

Entidad Sucursal DC Número de cuenta

211103115310511234567891

Devolución (6)

Manifiesto a esa Delegación que el importe a devolver reseñado deseo me sea abonado mediante transferencia bancaria a la cuenta indicada de la que soy titular:

Importe: 50 D

Código Cuenta Cliente (CCC)

Entidad Sucursal DC Número de cuenta

Complementaria (8)

Si esta autoliquidación es complementaria de otra autoliquidación anterior correspondiente al mismo concepto, ejercicio y periodo, indíquelo marcando con una "X" esta casilla.

☐ Autoliquidación complementaria

En este caso, consigne a continuación el número de justificante identificativo de la declaración anterior.

Nº. de justificante

Firma (9)

Lugar y fecha **Barcelona, 9 d'octubre de 2011**

Firma

Ejemplar para el sujeto pasivo

Exemple de declaració de l'IVA

L'empresa BZPD, SA presenta el model 303 de l'IVA el tercer trimestre de 2011 a l'administració de Sarrià - Sant Gervasi (08017) de la Delegació d'Hisenda de Barcelona.

Dades de BZPD, SA:

- NIF: A-45855555
- Adreça: Major de Sarrià, 45. 08017 Barcelona
- Telèfon: 93.205.xx.55
- IVA meritat: règim general
- Base imposable: 50.000 euros al tipus 21%
- IVA suportat en operacions interiors de d'IVA al 21%: 3.150 euros

- Quotes a compensar de períodes anteriors: 1.200 euros
- Paga carregant al compte 2105-1538-05-1236451525
- Presenta la declaració el 9 d'octubre

En la figura 2.14 podeu veure l'imprès de la declaració de l'IVA de l'empresa BPZD, SA.

2.4.2 L'impost sobre transmissions patrimonials i actes jurídics documentats

Normativa de l'impost sobre transmissions

L'impost sobre transmissions patrimonials i actes jurídics documentats està regulat per:

- Reial decret legislatiu 1/1993, de 24 de setembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de l'impost sobre transmissions patrimonials i actes jurídics documentats.
- Reial decret 828/1995, de 29 de maig, pel qual s'aprova el Reglament de l'impost sobre transmissions patrimonials i actes jurídics documentats.

L'impost sobre transmissions patrimonials i actes jurídics documentats (ITPAJD) és un impost puntual que s'estructura en tres blocs ben diferenciats.

- **Les transmissions patrimonials oneroses.** La llei de l'impost considera que queden subjectes a tributació les transmissions següents:
  - Les transmissions oneroses per actes *inter vius* de tot tipus de béns i de drets que integren el patrimoni de les persones físiques o jurídiques.
  - La constitució de drets reals, crèdits, fiances, arrendaments, pensions i concessions administratives, excepte quan aquestes últimes tinguin per objecte la cessió del dret a utilitzar immobles o instal·lacions en ports i aeroports.

Exempcions a l'impost sobre transmissions patrimonials i actes jurídics documentats

No estaran subjectes a aquest impost les operacions fetes per empresaris i professionals en l'exercici de la seva activitat empresarial o professional quan els béns o les prestacions de serveis estiguin subjectes a l'IVA.

- **Les operacions societàries.** És un impost que grava totes les operacions referides a les societats i equipara a societats les comunitats de béns i les societats civils particulars constituïdes per desenvolupar activitats empresarials, els contractes de compte en participació i la copropietat de vaixell.
- **Els actes jurídics documentats.** Es refereix als documents notariais, mercantils, administratius i judicials.

Contingut de l'IAJTPD

L'impost sobre actes jurídics documentals i transmissions patrimonials oneroses està format per:

- Transmissions patrimonials oneroses.
- Operacions societàries.
- Actes jurídics documentals.

1) El **fet imposable**. Si ens fixem en cadascun dels tres blocs que formen l'ITPAJD, podem observar de manera individual el seu fet imposable:

a) En les transmissions patrimonials oneroses:

- Les transmissions amb contraprestació, efectuades entre persones vives, de tota classe de béns o drets que integren el patrimoni d'una persona física.
- La constitució i l'ampliació de drets reals com el dret d'ús i habitació, o el dret de superfície, entre altres.

- La constitució i l'ampliació de préstecs, fiances, arrendaments i pensions.
- Les concessions administratives, excepte que tinguin per objecte la cessió del dret a utilitzar immobles o instal·lacions en ports o aeroports (cas en què tributen per l'IVA).
- Els actes que s'equiparen a les transmissions, com són els excessos d'adjudicació declarats o les actes de notorietat.

b) En les operacions societàries: la constitució d'una societat, l'augment i la disminució de capital, la fusió de societats, l'escissió de societats, les aportacions dels socis per reposar pèrdues de la societat, la dissolució de la societat amb liquidació i la reducció de capital amb repartiment als socis.

c) En els d'actes jurídics documentats està en relació amb els tres tipus de documents diferents que engloba:

- En els **documents notariais**, les escriptures i les actes notariais sempre que tinguin un contingut avaluable i puguin ser inscrits en algun registre oficial.
- En els **documents mercantils**, les lletres de canvi i els pagarés sempre que facin la funció de gir i que no hi consti la clàusula “no a l'ordre”.
- En els **documents judicials**, les anotacions preventives d'embargament i de demanda que es practiquin als registres, quan tinguin per objecte

una quantitat o un interès avaluable i no estiguin ordenades d'ofici pel jutjat.

Exemple de l'ITPAJD en un document judicial

Després de pledejar per l'herència d'en Lluís, la Núria va obtenir un dret d'usdefruit vitalici sobre un dels habitatges i així ho va fixar el jutge en la seva sentència. Com que la Núria vol inscriure aquest dret en el registre de la propietat corresponent, estarà obligada a pagar l'ITPAJD per inscriure el dret contingut en un document judicial: la sentència.

2) El subjecte passiu. És la persona a favor de la qual es realitza l'acte o la transmissió i qui està obligat a realitzar el pagament.

Subjectes passius

Són:

- En la transmissió de béns i de drets, la persona que adquireix el bé o el dret.
- En la constitució de drets reals, la persona a favor de la qual es duu a terme l'acte.
- En la constitució d'un arrendament, la persona arrendatària.
- En la constitució de préstecs, el prestatari.
- En la constitució, augment de capital, fusió, escissió, trasllat de la seu de direcció o domicili social i aportacions dels socis per reposar pèrdues, la societat mercantil.
- En la dissolució de societats i la reducció de capital social, els socis copropietaris, o partícips dels béns i els drets rebuts.

IVA i ITPAJD

L'impost sobre transmissions patrimonials i actes jurídics documentals és un impost que grava les transmissions efectuades entre els particulars. En canvi, l'impost sobre el valor afegit és un impost que grava la lliure circulació empresarial.

- En els documents notarial, la persona que sol·licita el document.
- En els documents mercantils, com per exemple les lletres de canvi, serà el lliurador.
- En els documents administratius i judicials, els seus beneficiaris.

Responsable subsidiari

La llei preveu que hi pugui haver un responsable subsidiari en el pagament de l'impost en els supòsits següents:

- En la constitució d'un arrendament. Seria l'arrendador.
- En la constitució de préstecs. Seria el prestador.

3) La base imposable. Per analitzar-la també ens haurem de fixar en els tres blocs que formen l'impost:

- La base imposable de les **transmissions patrimonials oneroses** estarà determinada pel valor real dels béns transmesos i seran deduïbles les despeses que disminueixin aquell valor, però en cap cas els deutes que hi recaiguin.

Exemple de la base imposable en l'ITPAJD

Una persona compra un habitatge de segona mà per un valor de 250.000 €, sobre el qual hi ha una hipoteca de 200.000 €. En aquest cas, la base imposable per a la liquidació de l'impost serà de 250.000 €, sense tenir en compte els deutes pendents.

- La base imposable de les **operacions societàries** serà l'import nominal, en el cas de modificacions de capital de la societat; o el valor net de l'aportació, en el cas d'aportacions dels socis per reposar deutes.
- La base imposable estarà formada, en els **documents notarial**, pel valor declarat a l'escriptura, i en els **documents mercantils**, per la quantitat girada. En els **documents judicials**, pel valor del dret o l'interès que s'anota.

4) La base liquidable. El deute tributari o base liquidable d'aquest impost estarà constituït per la base imposable multiplicada pel tipus de gravamen que es pot aplicar en cada cas.

Requisits del "jove"...

... per poder gaudir del tipus reduït de l'impost:

- Ha de tenir 32 anys o menys.
- La seva base imposable total, menys el mínim personal i familiar, en la seva darrera declaració de l'IRPF no pot excedir de 30.000 euros.

Deute tributari= base imposable % tipus de gravamen

Tipus de gravamen en les transmissions patrimonials oneroses

Sobre:

- Transmissions i drets reals sobre **béns immobles urbans i rústics**; transmissions de valors i drets de subscripció del mercat de valors al 7,00%.
- Transmissió d'un immoble que hagi de constituir l'habitatge habitual d'una família nombrosa; d'una persona amb disminució física, psíquica o sensorial o l'habitatge habitual d'un jove al 5,00%.
- Transmissions i drets reals sobre **béns mobles** i les concessions administratives al 4,00%.

Tipus de gravamen en les operacions societàries

Sobre:

- Tant per a la constitució de societats, com per a l'augment de capital i altres operacions societàries és de l'1,00%.

Tipus de gravamen per als actes jurídics documentats

Sobre:

- **Documents notariais** un 1% excepte si es tracta de documents amb renúncia a l'exempció de l'IVA que serà de l'1,5% i per a l'adquisició d'habitatges declarats protegits o dels préstecs hipotecaris atorgats per a l'adquisició d'aquest tipus d'habitatge que serà 0,1%.
- **Documents mercantils** hi ha unes tarifes segons l'import de la lletra de canvi sempre que es tracti del pagament en metàl·lic de les lletres de canvi.
- **Documents administratius** un 0,5% per a les anotacions preventives ja que per als altres documents s'aplica una taula.

2.4.3 Els impostos especials

Els impostos especials són tributs indirectes que graven el consum d'un seguit de productes.

Així tenim l'impost sobre l'alcohol i begudes alcohòliques, que inclou: la cervesa; el vi i les begudes fermentades; l'impost sobre els hidrocarburs; l'impost sobre l'electricitat o l'impost sobre la matriculació de vehicles.

L'àmbit d'aplicació dels impostos especials és tot el territori de l'Estat, excepte les illes Canàries, Ceuta i Melilla on alguns casos, com els hidrocarburs i el tabac, no estan gravats.

1) El fet imposable. Constitueix el fet imposable la fabricació i la importació d'alcohol i begudes alcohòliques, els hidrocarburs, l'electricitat i la matriculació de vehicles.

Les pèrdues que es produeixin per raons de força major o fortuïta no estaran subjectes a tributació sempre que siguin comprovades per l'Agència Tributària.

Algunes operacions de fabricació i importació dels productes estaran exemptes d'aquests impostos en determinades situacions, com ara el lliurament a les Forces Armades de qualsevol Estat membre de l'OTAN, tret d'Espanya; les que estiguin d'acord amb relacions diplomàtiques, etc.

2) El subjecte passiu. Tindran la condició de subjecte passiu els dipositaris autoritzats, els importadors, els operadors registrats i els receptors autoritzats.

3) Base imposable i tipus de gravamen. Cada un dels productes previstos en els impostos especials té el seu propi sistema de càlcul de base imposable i cada any s'especifiquen els tipus de gravamen que s'han d'aplicar.

2.4.4 Els impostos municipals

Amb relació als impostos municipals, podem distingir entre les figures impositives de **caràcter obligatori** i altres impostos de **caràcter potestatiu**. Pel que fa a aquests últims, la llei dóna llibertat al municipi per cobrar o no.

Entre els primers, els impostos de caràcter obligatori, tenim: l'impost sobre béns immobles (IBI), que grava la propietat de béns rústics o urbans en aquell municipi; l'impost sobre activitats econòmiques (IAE), que grava l'exercici d'una activitat econòmica empresarial en el municipi; i l'impost sobre vehicles de tracció mecànica (IVTM), que grava la titularitat de vehicles. Del segon tipus, dels impostos de caràcter potestatiu, tenim: l'impost sobre construccions, instal·lacions i obres, que grava la realització de qualsevol construcció, instal·lació o obra; l'**impost sobre l'increment de valor dels terrenys de naturalesa urbana**, que grava l'increment del valor que tenen els terrenys urbans i es posa de manifest quan es produeix la transmissió; i, l'**impost sobre despeses de manifestació de riquesa**.

2.4.5 L'impost sobre activitats econòmiques (IAE)

Impost sobre béns immobles

L'impost sobre béns immobles (IBI) és un tribut de caràcter directe que grava la propietat de béns rústics o urbans.

Els ajuntaments necessiten recaptar impostos per finançar els serveis que donen a la població. Els impostos més importants són l'impost sobre activitats econòmiques (figura 2.15) i l'impost sobre béns immobles.

L'IAE és un tribut local que grava l'exercici d'activitats professionals i empresarials. La declaració d'alta a l'IAE és necessària per desenvolupar qualsevol tipus d'activitat empresarial o professional. L'IAE es tramita davant de l'Administració d'Hisenda o bé davant l'Oficina de Recaptació Municipal si les competències estan transferides a l'ajuntament.

Municipis que gestionen l'IAE

Tenim els municipis d'Alella, Abrera, Calafell, Conesa, el Morell o Falset, que sí que tenen cedida la gestió del tribut. En canvi, l'Ajuntament de Barcelona o Badalona no la tenen cedida i es gestiona directament amb l'Agència Tributària estatal.

L'impost sobre les activitats econòmiques (IAE) és un impost directe que **grava les activitats econòmiques empresarials, professionals i artístiques**. Malgrat ser un impost estatal, està cedit als municipis en la gestió censal i/o en la inspecció.

Article 78. 1 de la Llei reguladora de les hisendes locals

L'impost sobre activitats econòmiques és un tribut directe de caràcter real, el fet imposable del qual està constituït pel mer exercici, en territori nacional, d'activitats empresarials, professionals o artístiques, s'exerceixin o no en un local determinat i estiguin o no especificades a les tarifes de l'impost.

Són subjectes passius les persones físiques o jurídiques que realitzin les activitats gravades amb l'impost.

La quota tributària està formada per la quota municipal, la quota provincial i la quota nacional i resultarà d'aplicar les diferents tarifes al tipus d'activitat amb la minoració de les bonificacions.

FIGURA 2.15. Model d'impost sobre activitats econòmiques

Agència Tributària
Delegació de/d' _____
Administració de/d' _____
Codi d'Administració: _____

Impost sobre activitats econòmiques

Pàg. 1
Model 840

Apartat I: dades identificatives del subjecte passiu

Espai reservat per a l'etiqueta identificativa. Si no disposeu d'etiquetes, empleueu les caselles 1 a 12 amb les dades que se sol·liciten i adjunteu-hi una fotocòpia del NIF.

1 NIF 2 Cognoms i nom o raó social

Domicili fiscal:
3 SG 4 Via pública 5 Núm. 6 Km 7 Esc. 8 Pis 9 Pta.
10 Municipi 11 Província 12 Codi postal

13 Telèfon de contacte (prefix inclòs):

Apartat II: declaració

14 Exercici:

15 Declaració de:
Alta Variació
Inici d'activitat ... Canvi d'opció de la classe de quota ... Alta Baixa
Deixar de gaudir d'exempció ...
Baixa Elements tributaris ...
Cessament d'activitat Altres causes ...
Gaudir d'exempció Declar. complementària

16 Núm. ref. 890164216005 6

Apartat III: representant

17 NIF 18 Cognoms i nom o raó social

Domicili:
19 SG 20 Nom de la via pública 21 C. via 22 Núm. 23 Km 24 Esc. 25 Pis 26 Pta. 27 Telèfon
28 Codi postal 29 Municipi 30 C. mun. 31 Província 32 C. prov.

Apartat IV: dades de l'activitat

33 Classe de quota: ☐ Municipal ☐ Nacional ☐ Provincial (província: _____) C. prov.

34 Tipus d'activitat: ☐ Empresarial ☐ Professional ☐ Artística ☐ 35 Local afecte indirectament

36 Descripció de l'activitat: 37 Grup o epígraf: _____

38 Municipi 39 C. mun. 40 Província 41 C. prov.

Domicili de l'activitat:
42 SG 43 Nom de la via pública 44 C. postal 45 C. via 46 Núm. 47 Km 48 Pt. 49 Esc. 50 Pis 51 Pta. 52 Telèfon

Notes que són d'aplicació: 53 Agrupació 54 Grup 55 Epígraf
56 Notes que són d'aplicació d'altres grups o epígrafs: 58 Secció 59 Grup o epígraf
57 Regles que són d'aplicació: Regla 4a 2 F): Regla 7a: _____

60 Exempció:
61 Bonificació:
62 Data d'inici, variació, cessament o altres causes de presentació de la declaració:
63 Causa de la variació o baixa:
64 Causa de la declaració complementària:
65 Any en què va iniciar l'activitat per primera vegada (només professionals):
66 Informació addicional: 67 Núm. ref.:

Apartat V: local afecte indirectament a l'activitat

68 Ús o destinació: _____ (Vegeu les instruccions) (Magatzem, dipòsit, centre de direcció, administració, càlcul, etc.)

Situació:
69 Codi postal 70 Municipi 71 C. mun. 72 Província 73 C. prov.
74 SG 75 Nom de la via pública 76 Codi via 77 Núm. 78 Km 79 Pt. 80 Esc. 81 Pis 82 Pta. 83 Telèfon

Exemplar per a l'Administració

Article 84. de la Llei reguladora de les hisendes locals

La quota tributària és la resultant d'aplicar les tarifes de l'impost, d'acord amb els preceptes inclosos en aquesta Llei i en les disposicions que la complementin i despleguin, i els coeficients i les bonificacions previstos per la Llei i, si s'escau, acordats per cada ajuntament i regulats a les ordenances fiscals respectives.

El període impositiu coincideix amb l'any natural.

Encara que no totes les empreses estan obligades a liquidar l'impost sí que ho estan a fer la declaració censal. Quan una empresa inicia les seves activitats ha de donar-se d'alta en el cens d'activitats econòmiques amb el Model 036 o 037 segons el tipus d'empresa de què es tracti.

Per aprofundir en els continguts que desenvolupen l'IAE, podeu consultar la secció "Annexos" del web del mòdul.

L'impost sobre els béns immobles

L'impost sobre els béns immobles és un impost directe que grava la persona titular d'un bé immoble pel fet de ser la persona propietària, sense necessitat que obtingui cap renda de l'immoble gravat. Hi ha alguna excepció prevista en la llei.

El fet imposable de l'impost sobre els béns immobles (IBI) està constituït per la propietat de béns immobles de naturalesa rústica o urbana o per la titularitat de drets d'usdefruit o concessió sobre la propietat.

Béns rústics / béns urbans

Es consideren béns rústics els terrenys que no es considerin urbans, també els edificis i les instal·lacions de caràcter agrari en els quals es desenvolupin explotacions agrícoles, ramaderes o forestals. Pel que fa als béns de naturalesa urbana, són els terrenys urbanitzats o declarats urbanitzables.

El subjecte passiu de l'impost serà el que consti com a titular del bé, però en cas de transmissió, el nou propietari pagarà l'impost a partir de l'any següent a la transmissió.

La base imposable està constituïda pel valor cadastral del bé, que en cap cas no pot ser superior al preu de mercat.

La base liquidable es calcula minorant la base imposable amb les reduccions que hi puguin correspondre. I la quota que s'ha d'ingressar serà la resultant d'aplicar a la base liquidable el tipus de gravamen.

L'impost sobre la circulació de vehicles de tracció mecànica

L'impost sobre la circulació de vehicles de tracció mecànica és un impost directe que té per objecte tots **els vehicles de tracció mecànica aptes per circular per les vies públiques**.

Són subjectes passius els titulars propietaris de vehicles donats d'alta al municipi tant si són persones físiques com jurídiques.

La quota s'obté a partir de l'aplicació de les tarifes establertes en la llei, d'acord amb la potència, les places o els quilograms de càrrega.

El període impositiu coincideix amb l'any natural.

Article 92.1 de la Llei reguladora de les hisendes locals

L'impost sobre vehicles de tracció mecànica és un tribut directe que grava la titularitat dels vehicles d'aquesta naturalesa, aptes per circular per les vies públiques, sigui quina sigui la classe i categoria.

Es considera vehicle apte per a la circulació el que hagi estat matriculat en els registres públics corresponents i mentre no hagi estat donat de baixa. Als efectes d'aquest impost també es consideren aptes els vehicles proveïts de permisos temporals i matrícula turística.

L'impost sobre les construccions, instal·lacions i obres

L'impost sobre les construccions, instal·lacions i obres és un impost directe que **grava la realització d'obres en el municipi** per a les quals s'exigeixi la llicència corresponent.

Els subjectes passius són les persones físiques o jurídiques que siguin propietàries de les construccions, instal·lacions o obres.

La venda d'un habitatge

L'obligació tributària de l'impost sobre l'increment del valor dels terrenys de naturalesa urbana neix, per exemple, amb la venda d'un habitatge.

La base imposable estarà formada pel cost real de les obres, i la quota serà el resultat d'aplicar a la base imposable el tipus de gravamen.

L'impost sobre l'increment del valor dels terrenys (plusvàlua)

L'impost sobre l'increment del valor dels terrenys és un impost directe que **grava l'increment de valor que experimenten els terrenys urbans**, posat de manifest com a conseqüència de la transmissió de la propietat.

Són subjectes passius en les **transmissions lucratives: l'adquirent**, i en les **transmissions oneroses: el transmetent** del terreny urbà.

La base imposable estarà constituïda per l'increment real del valor dels terrenys urbans però mesurat per un percentatge que fixa l'Ajuntament on està ubicat el terreny.

Ús excessiu de les taxes

És fàcil observar que moltes administracions públiques fan un ús excessiu de les taxes per fer front als dèficits en els seus comptes públics.

Les taxes i les contribucions especials

Juntament amb els impostos municipals, s'ha de tenir en consideració la importància de les categories tributàries restants, de caràcter municipal, com són les taxes i les contribucions especials.

- Respecte de les **taxes**, el TRLRHL en l'article 57 reconeix a les entitats municipals la possibilitat de fixar-les per a la utilització privativa o l'aprofitament especial del domini públic municipal.

També poden fixar-les per a la prestació de serveis públics i la realització d'activitats administratives de competència municipal que afecten o beneficien el subjecte passiu sempre que es compleixi qualsevol de les circumstàncies següents:

- Que no siguin de sol·licitud o recepció voluntària.
- Que no siguin susceptibles de ser prestats o realitzats pel sector privat.

Exemple d'una taxa municipal

El nostre Ajuntament ens pot fer pagar una taxa per demanar un certificat d'empadronament en el municipi, si així ho té regulat a les seves ordenances municipals.

- Les **contribucions especials** poden fixar per a la realització d'obres o l'establiment o ampliació de serveis municipals.

En l'àmbit provincial, les diputacions provincials també poden obtenir ingressos de les taxes i de les contribucions especials.

Revaloració dels habitatges

Molts municipis, quan modifiquen un carrer o una zona que fa revalorar els habitatges del voltant, estableixen una contribució especial per als veïns beneficiats.